

Notities bij de release van Debian 10 (buster), 32-bit PC

Het Documentatieproject van Debian (<https://www.debian.org/doc/>)

5 december 2021

Notities bij de release van Debian 10 (buster), 32-bit PC

Dit document is vrije software; u mag het verspreiden en/of wijzigen onder de voorwaarden van de GNU General Public License, versie 2, zoals uitgebracht door de Free Software Foundation.

Dit programma wordt verspreid in de hoop dat het nuttig zal zijn, maar ZONDER ENIGE GARANTIE; zelfs zonder de impliciete garantie van VERKOOPBAARHEID of GESCHIKTHEID VOOR EEN SPECIFIEK DOEL. Zie de GNU General Public License voor meer details.

Samen met dit programma zou u een exemplaar van de GNU General Public License ontvangen moeten hebben; is dit niet het geval, schrijf dan naar de Free Software Foundation, Inc., 51 Franklin Street, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA.

De tekst van deze licentie is ook beschikbaar op <https://www.gnu.org/licenses/gpl-2.0.html> en `/usr/share/common-licenses/GPL-2` op Debian-systemen.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Rapporteren van fouten in dit document	1
1.2	Bijdragen door het indienen van opwaarderingsrapporten	1
1.3	Broncode voor dit document	2
2	Nieuwigheden in Debian 10	3
2.1	Ondersteunde architecturen	3
2.2	Nieuwigheden in de distributie	3
2.2.1	UEFI Secure Boot	4
2.2.2	AppArmor wordt standaard geactiveerd	4
2.2.3	Facultatieve versterking van APT	5
2.2.4	Unattended-upgrades voor tussenreleases van stable	5
2.2.5	Een substantiële verbetering van de man-pagina's voor Duitstalige gebruikers	5
2.2.6	Standaard netwerkfiltering, gebaseerd op het nftables-raamwerk	5
2.2.7	Cryptsetup past standaard op schijf de indeling LUKS2 toe	6
2.2.8	Stuurprogramma's printen met CUPS 2.2.10	6
2.2.9	Basisondersteuning voor op Allwinner A64 gebaseerde apparaten	7
2.2.10	Nieuws van Debian Med Blend - de op de medische wereld gerichte uitgave	7
2.2.11	GNOME heeft Wayland als standaard	7
2.2.12	Samengevoegde /usr op nieuwe installaties	7
2.2.13	Nieuws van het Debian Live team	8
3	Installatiesysteem	9
3.1	Nieuwigheden in het installatiesysteem	9
3.1.1	Geautomatiseerde installatie	9
4	Opwaarderen vanuit Debian 9 (stretch)	11
4.1	Zich op de opwaardering voorbereiden	11
4.1.1	Maak een reservekopie van alle gegevens en configuratie-informatie	11
4.1.2	Informeer gebruikers vooraf	11
4.1.3	Bereid u voor op het feit dat diensten een tijd onbeschikbaar zullen zijn	12
4.1.4	Tref voorbereidingen om een hersteloperatie te kunnen uitvoeren	12
4.1.4.1	Een debug-shell tijdens het opstarten met initrd	12
4.1.4.2	Een debug-shell tijdens het opstarten met systemd	13
4.1.5	Maak een veilige omgeving klaar voor de opwaardering	13
4.1.6	Verifieer ondersteuning voor de netwerkinterfacenamen	13
4.2	De configuratiestatus van APT controleren	13
4.2.1	De archiefafdeling proposed-updates	14
4.2.2	Niet-officiële pakketbronnen	14
4.2.3	APT-verankering (pinning) uitschakelen	14
4.2.4	De toestand van pakketten controleren	15
4.3	Pakketbronbestanden voor APT klaarmaken	15
4.3.1	Op het internet aanwezige pakketbronnen voor APT toevoegen	16
4.3.2	APT-pakketbronnen van een lokale spiegelserver toevoegen	16
4.3.3	APT-pakketbronnen van optische media toevoegen	17
4.4	Pakketten opwaarderen	17
4.4.1	De sessie opnemen	18
4.4.2	De pakketlijst bijwerken	18
4.4.3	Zorg voor voldoende vrije schijfruimte voor de opwaardering	19
4.4.4	Een minimale opwaardering van het systeem	21
4.4.5	Het systeem opwaarderen	21
4.5	Mogelijke problemen tijdens de opwaardering	22
4.5.1	De opdracht dist-upgrade mislukt met de foutmelding "Kon de onmiddellijke configuratie niet uitvoeren"	22

4.5.2	Te verwachten verwijderingen	22
4.5.3	Vicieuze cirkels van conflicten of voorvereisten	22
4.5.4	Bestandsconflicten	22
4.5.5	Configuratiewijzigingen	23
4.5.6	Verspringen van de sessie naar een console	23
4.6	Uw kernel en aanverwante pakketten opwaarderen	23
4.6.1	Een kernel-metapakket installeren	23
4.7	Vorbereid zijn op de volgende release	24
4.7.1	Verwijderde pakketten wissen	24
4.8	Verouderde pakketten	25
4.8.1	Dummy overgangspakketten	25
5	Kwesties waarvan u zich bewust moet zijn bij buster	27
5.1	Opwaarderings specifieke zaken voor buster	27
5.1.1	Hidepid-aankoppeloctie voor procs niet ondersteund	27
5.1.2	Gebruikt met de optie -no-dbus, start ypbind niet	27
5.1.3	NIS server does not answer NIS client requests by default	27
5.1.4	Authenticatie kan mislukken bij sshd	27
5.1.5	Achtergronddiensten starten niet op of het systeem lijkt te hangen tijdens het opstarten	28
5.1.6	Vervangen van verouderde benamingen voor netwerkinterfaces	28
5.1.7	Moduleconfiguratie voor bonding en dummy-interfaces	29
5.1.8	De standaardversie en het beveiligingsniveau van OpenSSL werden verhoogd	29
5.1.9	In GNOME werken sommige toepassingen niet met Wayland	30
5.1.10	WebKit2GTK vereist (initieel) SSE2-ondersteuning	30
5.1.11	Vermeldenswaardige uitgefaseerde pakketten	30
5.1.12	Verouderde componenten van buster	30
5.1.13	Zaken die na de opwaardering en voor het herstarten van de computer moeten gebeuren	31
5.1.14	Pakketten die verband houden met SysV init zijn niet langer vereist	31
5.2	Beperkingen inzake beveiligingsondersteuning	31
5.2.1	Veiligheidstoestand van webbrowsers en hun render-engines	32
5.2.2	Op Go gebaseerde pakketten	32
5.3	Pakket specifieke kwesties	32
5.3.1	Glibc vereist Linux-kernel 3.2 of hoger	32
5.3.2	De semantiek voor het gebruik van omgevingsvariabelen voor su werd gewijzigd	32
5.3.3	Bestaande PostgreSQL-databanken moeten opnieuw geïndexeerd worden	33
5.3.4	mutt en neomutt	33
5.3.5	Toegang tot de app GNOME-Instellingen zonder muis	33
5.3.6	gnome-disk-utility fails to change LUKS password causing permanent data loss (buster 10.0 only)	33
5.3.7	Men heeft evolution-ews laten vallen en Postvakken In die een Exchange, Office365 of Outlook server gebruiken zullen verwijderd worden	33
5.3.8	Het installatieprogramma Calamares maakt de sleutels voor schijfencryptie niet onleesbaar	34
5.3.9	S3QL URL changes for Amazon S3 buckets	34
5.3.10	Split in configuration for logrotate	34
5.3.11	The rescue boot option is unusable without a root password	34
6	Bijkomende informatie over Debian	35
6.1	Literatuurverwijzingen	35
6.2	Hulp vinden	35
6.2.1	Mailinglijsten	35
6.2.2	Internet Relay Chat (IRC)	35
6.3	Fouten rapporteren	36
6.4	Een bijdrage leveren aan Debian	36
7	Woordenlijst	37

A	Het beheren van uw stretch-systeem voordat u opwaardeert	39
A.1	Uw stretch-systeem opwaarderen	39
A.2	Het controleren van uw bronnenlijstbestanden voor APT	39
A.3	Verouderde configuratiebestanden verwijderen	40
A.4	Waardeer oude taalinstellingen op naar UTF-8	40
B	Mensen die een bijdrage hebben geleverd aan de notities bij de release	41
	Index	43

Hoofdstuk 1

Inleiding

Dit document informeert gebruikers van de Debian-distributie over grote veranderingen in versie 10 (codenaam buster).

De notities bij de release geven informatie over hoe u veilig kunt opwaarderen vanaf uitgave 9 (codenaam stretch) naar de huidige uitgave en informeren gebruikers over mogelijke moeilijkheden die ze kunnen ondervinden tijdens dat proces.

U kunt de meest recente versie van dit document verkrijgen vanaf <https://www.debian.org/releases/buster/releasenotes>. Ga bij twijfel na welke datum op de eerste pagina staat, om er zeker van te zijn dat u een recente versie leest.

LET OP

Het is helaas onmogelijk om elk bekend aandachtspunt hier te vermelden: daarom is een selectie gemaakt, gebaseerd op een combinatie van de verwachte frequentie van voorkomen en de ernst ervan.

Merk op dat wij enkel het opwaarderen vanaf de vorige uitgave van Debian (in dit geval, opwaardering vanaf stretch) ondersteunen en documenteren. Als u vanaf oudere uitgaven moet opwaarderen, raden wij u aan vorige edities van de notities bij de release te lezen en eerst op te waarden naar stretch.

1.1 Rapporteren van fouten in dit document

Wij hebben getracht alle verschillende stappen in de opwaardering die in dit document beschreven staan, te testen en te anticiperen op alle mogelijke problemen die onze gebruikers zouden kunnen ondervinden.

Denkt u dat u desondanks toch nog een probleem (foutieve of ontbrekende informatie) heeft gevonden in deze documentatie, dien dat dan alstublieft in bij het [bugopvolgingsysteem](https://bugs.debian.org/) (<https://bugs.debian.org/>) tegen het pakket `release-notes`. Het wordt aangeraden eerst [bestaande bugrapporten](https://bugs.debian.org/release-notes) (<https://bugs.debian.org/release-notes>) na te kijken, voor het geval het probleem dat u heeft gevonden, al werd gemeld. Aarzel niet om extra informatie aan bestaande bugrapporten toe te voegen, mocht u inhoudelijk kunnen bijdragen aan de inhoud van dit document.

Wij waarderen en moedigen rapporten aan die verbeteringen aandragen voor de broncode van dit document. Meer informatie over het verkrijgen van de broncode van dit document kunt u vinden in Paragraaf [1.3](#).

1.2 Bijdragen door het indienen van opwaarderingsrapporten

Wij waarderen alle informatie van gebruikers, die gerelateerd is aan opwaarderingsrapporten vanaf stretch naar buster. Indien u bereid bent informatie te delen, dien dan alstublieft een bugrapport met uw resultaten in bij het [bugopvolgingsysteem](https://bugs.debian.org/) (<https://bugs.debian.org/>) tegen het pakket `upgrade-reports`. We verzoeken u om alle bijlagen te comprimeren (met behulp van `gzip`).

Voeg alstublieft de volgende informatie toe, wanneer u uw opwaarderingsrapport indient:

- De status van uw pakketdatabase voor en na de opwaardering: de statusdatabase van `dpkg`, beschikbaar onder `/var/lib/dpkg/status` en de toestandsinformatie van `apt`, beschikbaar onder `/var/lib/apt/extended_states`. Het is aan te raden voor het opwaarderen een reservekopie te maken, zoals beschreven in Paragraaf 4.1.1, maar u kunt ook reservekopieën van `/var/lib/dpkg/status` vinden in `/var/backups`.
- Sessielogboeken die gemaakt zijn met `script`, zoals beschreven in Paragraaf 4.4.1.
- Uw `apt`-logboeken, beschikbaar onder `/var/log/apt/term.log`, of uw `aptitude`-logboeken, beschikbaar onder `/var/log/aptitude`.

OPMERKING

U dient de tijd te nemen om alle gevoelige en/of vertrouwelijke informatie in de logboeken na te kijken en te verwijderen, alvorens ze te publiceren als bugrapport. Dit omdat de informatie in een publieke database wordt gepubliceerd.

1.3 Broncode voor dit document

De broncode van dit document is opgemaakt in het formaat Docbook XML. De HTML-versie wordt gegenereerd met behulp van `docbook-xsl` en `xsltproc`. De PDF-versie wordt gegenereerd met behulp van `dblatex` of `xmllroff`. De broncode voor de notities bij de release is beschikbaar in het Git-archief van het *Debian Documentatieproject*. U kunt de [web-interface](https://salsa.debian.org/ddp-team/release-notes/) (<https://salsa.debian.org/ddp-team/release-notes/>) gebruiken om via het web individuele bestanden te raadplegen en veranderingen eraan te bekijken. Meer informatie over toegang tot het Git-archief kunt u vinden op de [VCS-informatiepagina's van het Debian Documentatieproject](https://www.debian.org/doc/vcs) (<https://www.debian.org/doc/vcs>).

Hoofdstuk 2

Nieuwigheden in Debian 10

De [Wiki-pagina](https://wiki.debian.org/NewInBuster) (<https://wiki.debian.org/NewInBuster>) bevat meer informatie over dit onderwerp.

2.1 Ondersteunde architecturen

Dit zijn de officieel ondersteunde architecturen voor Debian 10:

- 32-bits PC (`i386`) en 64-bits PC (`amd64`)
- 64-bits ARM (`arm64`)
- ARM EABI (`armel`)
- ARMv7 (EABI hard-float ABI, `armhf`)
- MIPS (`mips` (big-endian) en `mipsel` (little-endian))
- 64-bits little-endian MIPS (`mips64el`)
- 64-bits little-endian PowerPC (`ppc64el`)
- IBM System z (`s390x`)

U vindt meer over de status van de voor een bepaalde architectuur geschikt gemaakte versies van Debian (ports genoemd in het taalgebruik van ingewijden) en port-specifieke informatie voor uw architectuur op de [Webpagina's van de Debian ports](https://www.debian.org/ports/) (<https://www.debian.org/ports/>).

2.2 Nieuwigheden in de distributie

Deze nieuwe uitgave van Debian bevat opnieuw veel meer software dan zijn voorganger stretch; de distributie bevat meer dan 13370 nieuwe pakketten, en in totaal meer dan 57703 pakketten. De meeste software in de distributie is bijgewerkt: meer dan 35532 softwarepakketten (dit is 62% van alle pakketten in stretch). Er is ook een significant aantal pakketten (meer dan 7278, 13% van de pakketten in stretch) verwijderd uit de distributie om diverse redenen. Deze pakketten zullen niet meer worden bijgewerkt en ze zullen als 'achterhaald' of 'verouderd' worden gemarkeerd in de frontends voor pakketbeheer. Zie Paragraaf [4.8](#).

Debian wordt weer geleverd met verscheidene desktoptoepassingen en -omgevingen. Het bevat nu onder andere de desktopomgevingen GNOME 3.30, KDE Plasma 5.14, LXDE 10, LXQt 0.14, MATE 1.20 en Xfce 4.12.

Ook de productiviteitstoepassingen zijn opgewaardeerd, waaronder de kantoorsoftware:

- LibreOffice werd opgewaardeerd naar versie 6.1;
- Calligra werd opgewaardeerd naar 3.1.
- GNUcash werd opgewaardeerd naar 3.4;

Met buster wordt in Debian voor het eerst standaard een raamwerk voor verplichte toegangscontrole (mandatory access control framework) geactiveerd. Bij een nieuwe installatie van Debian buster zal standaard AppArmor geïnstalleerd en geactiveerd worden. Zie hieronder voor meer informatie.

Daarnaast is buster de eerste release van Debian waarin op Rust gebaseerde programma's, zoals Firefox, ripgrep, fd, exa, enz., en een belangrijk aantal op Rust gebaseerde bibliotheken (meer dan 450) aangeboden worden. Buster komt met Rustc 1.34.

Onder de bijgewerkte deskoptoepassingen vermelden we de opwaardering naar Evolution 3.30.

Deze uitgave bevat daarnaast onder meer de volgende bijgewerkte software:

Pakket	Versie in 9 (stretch)	Versie in 10 (buster)
Apache	2.4.25	2.4.38
BIND DNS-server	9.10	9.11
Cryptsetup	1.7	2.1
Dovecot MTA	2.2.27	2.3.4
Emacs	24.5 en 25.1	26.1
Exim standaard e-mailserver	4.89	4.92
GNU Compiler Collection als standaard-compiler	6.3	7.4 en 8.3
GIMP	2.8.18	2.10.8
GnuPG	2.1	2.2
Inkscape	0.92.1	0.92.4
de GNU C-bibliotheek	2.24	2.28
lighttpd	1.4.45	1.4.53
Linux kernel-image	4.9-reeks	4.19-reeks
LLVM/Clang-gereedschapset	3.7	6.0.1 en 7.0.1 (standaard)
MariaDB	10.1	10.3
Nginx	1.10	1.14
OpenJDK	8	11
OpenSSH	7.4p1	7.9p1
Perl	5.24	5.28
PHP	7.0	7.3
Postfix MTA	3.1.8	3.3.2
PostgreSQL	9.6	11
Python 3	3.5.3	3.7.3
Rustc		1.34
Samba	4.5	4.9
Vim	8.0	8.1

2.2.1 UEFI Secure Boot

Secure Boot (veilig opstarten) is een functie die op de meeste PC's geactiveerd is en die voorkomt dat niet-ondertekende code geladen wordt, hetgeen bescherming biedt tegen sommige vormen van bootkit en rootkit.

Debian kan nu op de meeste pc's geïnstalleerd en uitgevoerd worden met een geactiveerde Secure Boot.

Het is mogelijk om Secure Boot te activeren op een systeem waarop een bestaande Debian installatie staat, als dit reeds met UEFI opstart. Voor u dit doet, is het noodzakelijk om `shim-signed`, `grub-efi-amd64-signed` of `grub-efi-ia32-signed` te installeren, evenals een Linux kernelpakket van buster.

Bepaalde functionaliteit van GRUB en Linux wordt in de Secure Boot modus ingeperkt om wijzigingen aan hun code te voorkomen.

Meer informatie vindt u op de wiki-pagina van Debian over [SecureBoot](https://wiki.debian.org/SecureBoot) (<https://wiki.debian.org/SecureBoot>).

2.2.2 AppArmor wordt standaard geactiveerd

In Debian buster wordt AppArmor standaard geactiveerd. AppArmor is een raamwerk voor verplichte toegangscontrole (mandatory access control framework) dat toelaat om de mogelijkheden van pro-

gramma's, (zoals het recht om schijven aan te koppelen, processen te traceren of signalen te verwerken, of het recht op lees- of schrijftoegang tot bestanden, of het recht om uitvoerbare bestanden uit te voeren) in te perken door het definiëren van programmaspecifieke profielen.

Het pakket `apparmor` stelt AppArmor-profielen ter beschikking voor verschillende programma's. Sommige andere pakketten, zoals `evince`, bevatten profielen voor de programma's welke zij zelf ter beschikking stellen. Bijkomende profielen zijn te vinden in het pakket `apparmor-profiles-extra`.

AppArmor wordt geïnstalleerd omdat het buster-pakket met de Linux-kernel het aanbeveelt (`Recommends`). Op systemen welke geconfigureerd werden om `Recommends` (pakketten die door een ander pakket aanbevolen worden) niet standaard te installeren, kan het `apparmor`-pakket handmatig geïnstalleerd worden om AppArmor te activeren.

2.2.3 Facultatieve versterking van APT

Alle methodes waarin APT voorziet (bijv. `http` en `https`), behalve de methodes `cdrom`, `gpgv` en `rsh`, kunnen gebruik maken van de functionaliteit 'seccomp-BPF sandboxing' die voorzien wordt door de Linux-kernel om de lijst van toegestane systeemaanroepen te beperken en om alle andere af te vangen met een `SIGSYS`-signaal. Om deze sandboxing (creatie van een afgesloten virtuele ruimte) aan te zetten moet u er momenteel actief voor kiezen en deze activeren met:

```
APT::Sandbox::Seccomp en met deze booleaanse operator wordt dit aan/uit- ←
gezet
```

Er zijn twee opties waarmee dit verder geconfigureerd kan worden:

```
APT::Sandbox::Seccomp::Trap en dit is een lijst met de namen van ←
systeemaanroepen die extra afgevangen moeten worden
APT::Sandbox::Seccomp::Allow en dit is een lijst met de namen van extra toe ←
te laten systeemaanroepen
```

2.2.4 Unattended-upgrades voor tussenreleases van stable

Eerdere versies van `unattended-upgrades` installeerden standaard enkel opwaarderingen die afkomstig waren van de beveiligingssuite. In Buster automatiseert het pakket ook opwaarderingen naar de laatste tussenrelease. Raadpleeg voor details het bestand `NEWS.Debian` van het pakket.

2.2.5 Een substantiële verbetering van de man-pagina's voor Duitstalige gebruikers

De documentatie (man-pagina's) van verschillende projecten, zoals `systemd`, `util-linux` en `mutt`, werd substantieel uitgebreid en toegevoegd. U moet het pakket `manpages-de` installeren om van deze verbeteringen te profiteren. Gedurende de levenscyclus van buster zullen backports-pakketten (voor een volgende release bedoelde pakketten die geschikt gemaakt werden voor de eraan voorafgaande uitgave) met nog meer verbeteringen /vertalingen beschikbaar gesteld worden via het `backports`-archief.

2.2.6 Standaard netwerkfiltering, gebaseerd op het nftables-raamwerk

Vanaf versie 1.8.2 van `iptables` bevat het binaire pakket `iptables-nft` en `iptables-legacy`, twee varianten van de commandoregeling van `iptables`. De variant welke op `nftables` gebaseerd is en werkt met het subsysteem `nf_tables` van de Linux-kernel, is standaard in buster. De 'legacy'-variant gebruikt het subsysteem `x_tables` van de Linux-kernel. Het systeem `update-alternatives` kan gebruikt worden om de ene of de andere variant te selecteren.

Dit geldt voor alle gerelateerde gereedschappen en hulpprogramma's:

- `iptables`
- `iptables-save`
- `iptables-restore`

- ip6tables
- ip6tables-save
- ip6tables-restore
- arptables
- arptables-save
- arptables-restore
- ebtables
- ebtables-save
- ebtables-restore

Ook al deze kregen de varianten `-nft` en `-legacy` mee. De optie `-nft` is bedoeld voor gebruikers welke niet willen of kunnen overschakelen naar het systeemeigen `nftables` als commandoregelinterface. Gebruikers worden evenwel echt aangemoedigd om over te schakelen naar de `nftables`-interface in plaats van de `iptables`-interface te blijven gebruiken.

`nftables` is een volledige vervanging voor `iptables`, met veel betere prestaties, een opgefriste syntaxis, betere ondersteuning voor IPv4/IPv6 dual-stack firewalls, volledige atomaire bewerkingen voor dynamische regelsetupdates, een Netlink API voor toepassingen van derden, een snellere classificatie van pakketten via een verbeterde generieke set- en kaartinfrastructuur en **veel andere verbeteringen** (<https://wiki.nftables.org>).

Deze aanpassing ligt in de lijn van wat andere belangrijke Linux-distributies, zoals RedHat, doen. Deze laatste gebruikt nu `nftables` als **standaard firewall-gereedschap** (https://access.redhat.com/documentation/en-us/red_hat_enterprise_linux/8-beta/html-single/8.0_beta_release_notes/index#networking_2).

Merk ook op dat alle uitvoerbare programma's van `iptables` nu geïnstalleerd worden in `/usr/sbin` in plaats van in `/sbin`. Met het oog op compatibiliteit wordt er een symbolische koppeling geplaatst, maar na de uitgavecyclus van buster zal deze wegvallen. Scripts met een vast pad naar deze programma's zullen gecorrigeerd moeten worden en het loont de moeite om dit soort gebruik te vermijden.

Uitgebreide documentatie is beschikbaar in de bestanden README en NEWS van het pakket en op de **Wiki-pagina van Debian** (<https://wiki.debian.org/nftables>).

2.2.7 Cryptsetup past standaard op schijf de indeling LUKS2 toe

De versie van `cryptsetup` welke in Debian buster beschikbaar is, past standaard de nieuwe LUKS2-schijfindeling toe. Voor nieuwe LUKS-schijven zal standaard de LUKS2-indeling gebruikt worden.

In tegenstelling tot de vroegere LUKS1-indeling, biedt LUKS2 metadataredundantie, het opsporen van metadatabeschadigingen en configureerbare PBKDF-algoritmes. Ook geauthenticeerde versleuteling wordt ondersteund, maar dit zit nog in de experimentele fase.

Bestaande LUKS1-schijven zullen niet automatisch bijgewerkt worden. Deze kunnen geconverteerd worden, maar niet alle LUKS2-functionaliteit zal beschikbaar zijn ten gevolge van een incompatibele header-grootte. Raadpleeg de man-pagina van **cryptsetup** (<https://manpages.debian.org/buster/cryptsetup>) voor extra informatie.

Merk op dat de GNU GRUB opstartlader de LUKS2-indeling nog niet ondersteunt. Raadpleeg de betreffende **documentatie** (<https://cryptsetup-team.pages.debian.net/cryptsetup/encrypted-boot.html>) voor bijkomende informatie over hoe u Debian 10 met geëncrypteerde boot-partitie moet installeren.

2.2.8 Stuurprogrammaloos printen met CUPS 2.2.10

Debian 10 voorziet in CUPS 2.2.10 en in `cups-filters` 1.21.6. Samen bieden die een gebruiker alles wat deze nodig heeft om te profiteren van **stuurprogrammaloos printen** (<https://wiki.debian.org/DriverlessPrinting>). De belangrijkste vereiste is dat een netwerkdrukwachtrij of een printer een AirPrint-dienst aanbiedt. Een moderne IPP-printer is hoogstwaarschijnlijk geschikt voor AirPrint. AirPrint is steeds ingeschakeld bij een CUPS afdrukwachtrij in Debian.

In essentie komt het erop neer dat de DNS-SD (Bonjour) uitzendingen afkomstig van een CUPS-server, waarmee die een wachtrij aankondigt, of deze afkomstig van IPP-printers, weergegeven kunnen worden in de afdrukvensters van toepassingen zonder dat er van de kant van de gebruiker enige actie vereist is. Een bijkomend voordeel is dat afgezien kan worden van het gebruik van niet-vrije fabrieksstuurprogramma's en -plug-ins voor printers.

Bij een standaardinstallatie van het pakket `cups` wordt ook het pakket `cups-browsed` geïnstalleerd. Printerwachtrijen en IPP-printers zullen nu automatisch opgezet en beheerd worden door dit hulpprogramma. Dit is de **aanbevolen manier** (<https://wiki.debian.org/QuickPrintQueuesCUPS>) voor een gebruiker om naadloos en probleemloos afdrukken zonder stuurprogramma te ervaren.

2.2.9 Basisondersteuning voor op Allwinner A64 gebaseerde apparaten

Dankzij de inspanningen van de **linux-sunxi-gemeenschap** (<https://linux-sunxi.org>) zal Debian buster basisondersteuning genieten voor veel apparaten die gebaseerd zijn op de Allwinner A64 SoC. Daartoe behoren FriendlyARM NanoPi A64; Olimex A64-OLinuXino en TERES-A64; PINE64 PINE A64/A64 + /A64-LTS, SOPINE en Pinebook; SINOVOIP Banana Pi BPI-M64; en Xunlong Orange Pi Win(Plus).

De essentiële functies van deze apparaten (bijv. seriële console, ethernet, USB-poorten en basale video-output) zouden mogelijk moeten zijn met de kernel uit buster. Meer geavanceerde functies (bijv. audio en geaccelereerde video) worden opgenomen in of gepland voor latere kernels, welke zoals gewoonlijk beschikbaar gesteld zullen worden via het **backports-archief** (<https://backports.debian.org>). Zie ook **de statuspagina** (https://linux-sunxi.org/Linux_mainlining_effort) over het werk dat op de Linux hoofdlijn geleverd wordt.

2.2.10 Nieuws van Debian Med Blend - de op de medische wereld gerichte uitgave

Het Debian Med-team voegde verschillende nieuwe pakketten en software-updates toe, gericht op de biowetenschappen en de geneeskunde. De inspanningen om ondersteuning uit te bouwen voor Continue Integratie voor de pakketten uit dit gebied werden voortgezet (en dat zal in de toekomst zo blijven).

Om de pakketten te installeren die door het Debian Med team onderhouden worden, moet u de metapakketten installeren die als naam `med-*` hebben. In Debian buster hebben die versie 3.3. Het volledige gamma van biologische en medische software die in Debian aanwezig is, wordt vermeld op de **webpagina's van Debian Med over hun in taken gegroepede software** (<https://blends.debian.org/med/tasks>).

2.2.11 GNOME heeft Wayland als standaard

In navolging van bovenstroomse ontwikkelingen gebruikt GNOME in buster standaard de Wayland beeldschermserver in plaats van Xorg. Wayland heeft een eenvoudiger en moderner design, wat op het gebied van veiligheid voordelen biedt.

De beeldschermserver Xorg wordt nog steeds standaard geïnstalleerd en de standaard beeldschermbeheerder laat u nog steeds toe om deze te kiezen als beeldschermserver voor de volgende sessie, hetgeen nodig kan zijn als u bepaalde toepassingen wilt gebruiken (zie Paragraaf 5.1.9).

Mensen die toegankelijkheidsfuncties van de beeldschermserver nodig hebben, bijv. globale sneltoetsen, wordt aangeraden om Xorg in plaats van Wayland te gebruiken.

2.2.12 Samen gevoegde `/usr` op nieuwe installaties

Op nieuwe installaties wordt de inhoud van `/bin`, `/sbin` en `/lib` standaard geïnstalleerd in hun `/usr`-tegenhanger. `/bin`, `/sbin` and `/lib` worden symbolische koppelingen die verwijzen naar hun tegenhanger-map onder `/usr/`. In grafische vorm:

```
/bin → /usr/bin
/sbin → /usr/sbin
/lib → /usr/lib
```

Bij een opwaardering naar buster worden systemen gelaten zoals ze zijn, hoewel er een pakket `usrmerge` bestaat om de conversie uit te voeren als dat gewenst wordt. Het project **freedesktop.org** (<https://>

[www.freedesktop.org](https://www.freedesktop.org/wiki/Software/systemd/TheCaseForTheUsrMerge/)) houdt een Wiki (<https://www.freedesktop.org/wiki/Software/systemd/TheCaseForTheUsrMerge/>) bij met de meeste redenen.

Deze wijziging zou geen impact mogen hebben op gewone gebruikers die enkel pakketten die door Debian geleverd worden, gebruiken, maar het kan iets zijn waarvan mensen die software van of voor derden gebruiken of compileren, op de hoogte willen zijn.

2.2.13 Nieuws van het Debian Live team

Het Debian Live-team is fier LXQt live-ISO's te kunnen voorstellen als nieuwe variant. LXQt is een lichtgewicht Qt grafische werkomgeving. Zij loopt u niet voor de voeten en loopt niet vast of vertraagt uw systeem niet. Ze beoogt een klassieke grafische werkomgeving te zijn met een moderne uitstraling.

De LXQt grafische werkomgeving die in het LXQt-project van Debian Live aangeboden wordt is zuiver en ongewijzigd, zodat u de standaard desktopervaring zult krijgen die de ontwikkelaars van LXQt creëerden voor hun populair besturingssysteem. Gebruikers krijgen de standaard LXQt-opmaak die bestaat uit één paneel (taakbalk) aan de onderkant van het scherm met daarin verschillende nuttige applets, zoals Hoofdmenu, taakbeheer, toepassingsstarter, systeemvak en geïntegreerde kalender.

De buster live-images hebben iets nieuws dat een aantal andere distributies ook geïntegreerd heeft. Het betreft het Calamares installatiesysteem. Calamares is een onafhankelijk installatiesysteemproject (zelf noemen zij het “het universele installatiesysteemraamwerk”) dat een op Qt gebaseerde interface biedt voor het installeren van een systeem. Het vervangt het Debian installatiesysteem niet op de live-images. Het bedient eerder een ander publiek.

Calamares is echt eenvoudig in gebruik met een aangename begeleide schijfindeling en een echt eenvoudig opzet voor encryptie van de volledige schijf. Het heeft niet al de geavanceerde functies van het installatiesysteem van Debian (hoewel er onlangs RAID-ondersteuning aan toegevoegd werd) en het kent ook het onbeheerd installeren niet als installatiewijze. Nochtans is Calamares voor 95%+ van de desktop- en laptopgebruikers een veel makkelijkere manier om een systeem te installeren, wat het zeer geschikt maakt voor live-systemen. Voor al wie iets nodig heeft dat meer gecompliceerd is, of massa-installaties uitvoert, is ook debian-installer nog beschikbaar, zowel in de tekst- als in de grafische uitvoering.

Met Debian Live buster wordt ook het standaard live-image opnieuw geïntroduceerd. Dit is een basaal Debian image dat een basaal Debian systeem bevat zonder enige grafische werkomgeving. Omdat de installatie gebeurt van een squashfs-image, in plaats van de systeembestanden te installeren met **dpkg**, is de installatietijd veel korter dan bij een installatie van een minimaal Debian installatie-image.

Hoofdstuk 3

Installatiesysteem

De “Debian Installer” is het officiële installatiesysteem voor Debian. Het biedt verscheidene installatiemethoden. Welke methoden beschikbaar zijn om uw systeem te installeren hangt af van uw architectuur.

Images van de installer voor buster kunnen samen met de installatiehandleiding worden gevonden op de [Website van Debian](https://www.debian.org/releases/buster/debian-installer/) (<https://www.debian.org/releases/buster/debian-installer/>).

De installatiehandleiding is ook opgenomen op de eerste cd/dvd van de officiële Debian dvd-(cd/blu-ray)serie onder:

```
/doc/install/manual/taal/index.html
```

Het is aangeraden om ook de [errata](https://www.debian.org/releases/buster/debian-installer/index#errata) (<https://www.debian.org/releases/buster/debian-installer/index#errata>) bij de “Debian Installer” te bekijken voor een lijst met bekende problemen.

3.1 Nieuwigheden in het installatiesysteem

Het Debian Installatiesysteem is op veel punten verder ontwikkeld sinds zijn vorige officiële uitgave met Debian 9. Dit heeft geleid tot zowel betere hardware-ondersteuning als een aantal opmerkelijke nieuwe functies en verbeteringen.

Het meest opmerkelijke is een initiële ondersteuning voor UEFI Secure Boot (zie Paragraaf [2.2.1](#)), wat aan de installatie-images toegevoegd werd.

Indien u geïnteresseerd bent in een gedetailleerd overzicht van de veranderingen sinds stretch, raadpleeg dan de aankondigingen bij de beta- en RC-uitgaven voor buster. Deze zijn te vinden op de [pagina met de historiek van de nieuwsberichten](https://www.debian.org/devel/debian-installer/News/) (<https://www.debian.org/devel/debian-installer/News/>) van het Debian Installatiesysteem.

3.1.1 Geautomatiseerde installatie

Sommige veranderingen die in het vorige hoofdstuk vermeld werden, hebben ook veranderingen tot gevolg in de ondersteuning door het installatiesysteem van geautomatiseerde installaties met behulp van preconfiguratiebestanden. Dit betekent dat als u bestaande preconfiguratiebestanden hebt die werkten met het installatiesysteem van stretch, u niet kunt verwachten dat deze zonder aanpassingen zullen werken met het nieuwe installatiesysteem.

De [installatiehandleiding](https://www.debian.org/releases/buster/installmanual) (<https://www.debian.org/releases/buster/installmanual>) heeft een aparte bijgewerkte bijlage met uitgebreide documentatie over het gebruik van preconfiguratie.

Hoofdstuk 4

Opwaarderen vanuit Debian 9 (stretch)

4.1 Zich op de opwaardering voorbereiden

We raden aan dat u voor de opwaardering ook de informatie leest in Hoofdstuk 5. In dat hoofdstuk worden mogelijke problemen behandeld die niet rechtstreeks in verband staan met het opwaarderingsproces zelf, maar waarvan het toch belangrijk is dat u erover geïnformeerd bent voor u met de opwaardering begint.

4.1.1 Maak een reservekopie van alle gegevens en configuratie-informatie

Het wordt sterk aanbevolen om een volledige back-up te maken voor u het systeem opwaardeert, of dat u minstens een reservekopie maakt van alle gegevens en alle configuratie-informatie die u zeker niet mag verliezen. Het opwaarderingsgereedschap en het opwaarderingsproces zijn behoorlijk betrouwbaar, maar een stoornis van de hardware middenin de opwaardering zou kunnen leiden tot een ernstig beschadigd systeem.

De belangrijkste zaken waarvan u een reservekopie zou moeten maken, zijn de inhoud van `/etc`, `/var/lib/dpkg` en van `/var/lib/apt/extended_states` en de uitvoer van `dpkg --get-selections "*" (de aanhalingstekens hebben hun belang)`. Indien u **aptitude** gebruikt om de pakketten op uw systeem te beheren, neemt u best ook een reservekopie van `/var/lib/aptitude/pkgstates`.

Het opwaarderingsproces zelf verandert niets in de map `/home`. Maar het is bekend dat sommige toepassingen (bijv. onderdelen van de Mozilla-suite en de desktopomgevingen GNOME en KDE) bestaande gebruikersinstellingen overschrijven met nieuwe standaardwaarden wanneer de gebruiker voor het eerst een nieuwe versie van de toepassing start. Bij wijze van voorzorg kunt u een reservekopie maken van de verborgen bestanden en mappen ("dotfiles of puntbestanden") in de persoonlijke mappen van de gebruikers. Een dergelijke back-up kan helpen bij het herstellen of het opnieuw creëren van de vroegere instellingen. Wellicht wilt u uw gebruikers daarover ook inlichten.

Elke pakketinstallatiebewerking moet uitgevoerd worden met de voorrechten van de superuser, dus als systeembeheerder. Daarom moet u zich ofwel aanmelden als gebruiker `root` of het commando **su** of **sudo** gebruiken om de vereiste toegangsrechten te verwerven.

De opwaardering stelt een aantal voorwaarden, waaraan vooraf voldaan moet worden. Controleer ze vooraleer u de opwaardering daadwerkelijk uitvoert.

4.1.2 Informeer gebruikers vooraf

Het is verstandig om alle gebruikers vooraf te informeren over elke opwaardering die u van plan bent uit te voeren, hoewel gebruikers die via een **ssh**-verbinding op uw systeem werken, weinig zouden mogen merken van de opwaardering en gewoon zouden moeten kunnen voortwerken.

Wenst u extra voorzorgsmaatregelen te nemen, maak dan voor de opwaardering een reservekopie van de `/home`-partitie of koppel ze af.

U zult een opwaardering van de kernel moeten uitvoeren bij het opwaarderen naar `buster`. Een herstart van het systeem zal dus nodig zijn. Gewoonlijk wordt dit gedaan na het afronden van de opwaardering.

4.1.3 Bereid u voor op het feit dat diensten een tijd onbeschikbaar zullen zijn

Mogelijk levert uw systeem diensten die gekoppeld zijn aan pakketten die bij de opwaardering betrokken zijn. Is dit het geval, houd er dan rekening mee dat deze diensten tijdens de opwaardering gestopt zullen worden terwijl de betreffende pakketten vervangen en geconfigureerd worden. Gedurende die tijd zullen die diensten niet beschikbaar zijn.

De exacte duur van onbeschikbaarheid van deze diensten kan variëren, afhankelijk van het aantal pakketten dat op het systeem opgewaardeerd wordt. Ook de tijd die de systeembeheerder nodig heeft voor het beantwoorden van eventuele configuratievragen die gepaard gaan met de opwaardering van de pakketten, speelt daarin mee. Noteer dat als het opwaarderingsproces zonder toezicht verloopt en het systeem om invoer vraagt tijdens de opwaardering, er een grote kans bestaat dat diensten gedurende een significante periode onbeschikbaar¹ zullen blijven.

Indien het systeem dat opgewaardeerd wordt, cruciale diensten levert voor uw gebruikers of voor het netwerk², kunt u de periode van onbeschikbaarheid verkleinen door een minimale opwaardering van het systeem uit te voeren, zoals beschreven wordt in Paragraaf 4.4.4, daarna een opwaardering van de kernel uit te voeren, het systeem vervolgens opnieuw te starten en pas nadien de pakketten die verband houden met die cruciale diensten op te waarderen. Waardeer deze pakketten in een dergelijk geval op vooraleer u een "full upgrade", een volledige opwaardering, uitvoert zoals beschreven in Paragraaf 4.4.5. Op die manier kunt u ervoor zorgen dat deze cruciale diensten actief en beschikbaar zijn gedurende het proces van volledige opwaardering, zodat de tijd waarin ze onbeschikbaar zijn, beperkt gehouden wordt.

4.1.4 Tref voorbereidingen om een hersteloperatie te kunnen uitvoeren

Hoewel Debian er tracht voor te zorgen dat uw systeem op elk moment tot opstarten in staat blijft, blijft er altijd een kans bestaan dat u na de opwaardering problemen ervaart bij het herstarten van het systeem. Mogelijke problemen die bekend zijn, worden in dit en de volgende hoofdstukken van deze notities bij de release behandeld.

Om die reden heeft het zin dat u voorbereidingen treft om in staat te zijn aan de situatie te verhelpen, mocht blijken dat het heropstarten van het systeem mislukt, of het herstellen van de netwerkfunctionaliteit bij vanop afstand beheerde systemen niet succesvol is.

Indien u de opwaardering via een `ssh`-verbinding vanop afstand uitvoert, is het aangeraden om de nodige voorzorgen te treffen, zodat u in staat bent toegang te hebben tot de server via een externe seriële terminal. De mogelijkheid bestaat dat u na het opwaarderen van de kernel en het herstarten van het systeem, via een lokale console de systeemconfiguratie zult moeten repareren. Ook is het mogelijk dat wanneer het systeem middenin de opwaardering per ongeluk herstart wordt, u via een lokale console herstelwerkzaamheden zult moeten uitvoeren.

Voor noodherstel bevelen we over het algemeen het gebruik aan van de *reparatiemodus* van de Debian Installer van buster. Het voordeel van het gebruik van het installatiesysteem is dat u de keuze heeft uit zijn talrijke methodes om er die uit te kiezen die het beste aansluit bij uw situatie. Voor bijkomende informatie kunt u de paragraaf "Een defect systeem herstellen" uit hoofdstuk 8 van de [Installatiehandleiding](https://www.debian.org/releases/buster/installmanual) (<https://www.debian.org/releases/buster/installmanual>) raadplegen en ook de [Debian Installer FAQ](https://wiki.debian.org/DebianInstaller/FAQ) (<https://wiki.debian.org/DebianInstaller/FAQ>).

Indien dat mislukt zult u een andere manier moeten vinden om uw systeem op te starten, zodat u er toegang toe krijgt en het kunt herstellen. Een mogelijkheid is een speciaal reparatie-image gebruiken of een Linux live-cd. Nadat u daarmee het systeem opgestart heeft, zou u in staat moeten zijn het basisbestandssysteem ervan aan te koppelen en die omgeving terug binnen te gaan met het commando `chroot` om het probleem te onderzoeken en te repareren.

4.1.4.1 Een debug-shell tijdens het opstarten met `initrd`

Het pakket `initramfs-tools` voegt een debug-shell³ toe aan het `initrds` dat het genereert. Indien bijvoorbeeld het `initrd` er niet in slaagt om uw basisbestandssysteem aan te koppelen, zult u terecht komen in die debug-shell waarin basiscommando's ter beschikking staan die u kunnen helpen om het probleem op te sporen en te onderzoeken en het eventueel te repareren.

¹Indien de `debconf`-prioriteit ingesteld staat op een erg hoog niveau, onderdrukt u mogelijk configuratievragen. Echter, diensten die terugvallen op standaardantwoorden die op uw systeem niet toepasbaar zijn, zullen dan niet kunnen starten.

²Voorbeelden zijn DNS- en DHCP-diensten, in het bijzonder wanneer er geen redundantie of automatische doorschakeling voorzien is. In het geval van DHCP kunnen gebruikers afgekoppeld worden van het netwerk als de leasetermijn korter is dan de tijd die nodig is om het opwaarderingsproces te voltooien.

³Deze functionaliteit kan uitgezet worden door de parameter `panic=0` toe te voegen aan de opstartparameters.

Basisgegevens die u moet controleren zijn: de aanwezigheid van correcte apparaatbestanden in `/dev`; welke modules geladen zijn (`cat /proc/modules`); de uitvoer van **dmesg** op foutmeldingen over het laden van stuurprogramma's. De uitvoer van **dmesg** zal ook laten zien welk apparaatbestand toegewezen werd aan welke schijf; u moet dit toetsen aan de uitvoer van `echo $ROOT` om er zeker van te zijn dat het basisbestandssysteem zich op het verwachte apparaat bevindt.

Indien u er in slaagt het probleem te verhelpen, kunt u de debug-shell verlaten door `exit` te typen en vervolgens zal het opstartproces verdergaan op het punt waarop het mislukte. Natuurlijk zult u ook het onderliggende probleem moeten repareren en het `initrd` opnieuw moeten genereren, zodat de volgende herstart niet opnieuw mislukt.

4.1.4.2 Een debug-shell tijdens het opstarten met `systemd`

Indien onder `systemd` het opstarten mislukt, kunt u een debug-shell voor root krijgen door de commandoregel voor de kernel aan te passen. Indien basaal opstarten wel lukt, maar sommige diensten niet willen starten, kan het nuttig zijn om `systemd.unit=rescue.target` toe te voegen aan de parameters voor de kernel.

Anders zal de kernelparameter `systemd.unit=emergency.target` u zo vroeg mogelijk een root-shell leveren. Dit gebeurt echter voordat het basisbestandssysteem aangekoppeld wordt met lees- en schrijfrechten. U zult dit handmatig moeten doen met:

```
# mount -o remount,rw /
```

Meer informatie over het onderzoeken en repareren van een defect opstartproces onder `systemd` is te vinden in het artikel [Diagnosing Boot Problems](https://freedesktop.org/wiki/Software/systemd/Debugging/) (<https://freedesktop.org/wiki/Software/systemd/Debugging/>).

4.1.5 Maak een veilige omgeving klaar voor de opwaardering

BELANGRIJK

Indien u bepaalde VPN-diensten (zoals `tinc`) gebruikt, hou er dan rekening mee dat die mogelijk niet beschikbaar zijn gedurende het opwaarderingsproces. Zie in dat verband Paragraaf [4.1.3](#).

Om bij het vanop afstand opwaardeven een extra veiligheidsmarge in te bouwen, suggereren we dat u de opwaarderingsprocessen uitvoert in de virtuele console die door het programma **screen** geleverd wordt. Dit laat toe om op een veilige manier opnieuw verbinding te maken en garandeert dat het opwaarderingsproces niet onderbroken wordt, zelfs als de externe verbinding tijdelijk faalt.

4.1.6 Verifieer ondersteuning voor de netwerkkinterfacenamen

Systemen die opgevaardeerd worden van oudere releases en nog steeds namen voor netwerkkinterfacen gebruiken zoals `eth0` en `wlan0`, lopen het risico om de netwerkfunctionaliteit te verliezen na de overschakeling naar `buster`. Zie Paragraaf [5.1.6](#) voor richtlijnen voor de omschakeling.

4.2 De configuratiestatus van APT controleren

Het opwaarderingsproces dat in dit hoofdstuk beschreven wordt, is uitgetekend voor systemen met een “zuivere” versie van Debian stable. Indien uw configuratie van APT naast `stretch` nog andere pakketbronnen bevat, of indien u pakketten geïnstalleerd heeft van andere releases of van derden, dan zou u kunnen beginnen met het verwijderen van die complicerende factoren om er zeker van te zijn dat het opwaarderingsproces op een betrouwbare wijze verloopt.

Het primaire configuratiebestand dat gebruikt wordt door APT om uit te maken vanaf welke pakketbronnen pakketten gedownload moeten worden, is `/etc/apt/sources.list`, maar het kan ook

gebruik maken van bestanden uit de map `/etc/apt/sources.list.d/`. Zie [sources.list\(5\)](https://manpages.debian.org/buster//buster/apt/sources.list.5.html) (<https://manpages.debian.org/buster//buster/apt/sources.list.5.html>) voor details. Indien uw systeem gebruik maakt van meerdere pakketbronbestanden, moet u ervoor zorgen dat deze consistent blijven.

Hieronder worden twee methodes aangereikt om geïnstalleerde pakketten te vinden die niet van Debian afkomstig zijn. De ene met **aptitude** en de andere met **apt-forktracer**. Houd er rekening mee dat geen van beide 100% accuraat werkt (het voorbeeld met **aptitude** levert bijvoorbeeld ook pakketten op die ooit door Debian geleverd werden maar nu niet meer, zoals oude kernelpakketten).

```
$ aptitude search '~i(!~ODebian)'
$ apt-forktracer | sort
```

Rechtstreekse opwaarderingen vanaf uitgaven van Debian die ouder zijn dan 9 (stretch) worden niet ondersteund. Volg de instructies uit de [Notities bij de uitgave van Debian 9](https://www.debian.org/releases/stretch/releasenotes) (<https://www.debian.org/releases/stretch/releasenotes>) om eerst naar Debian 9 op te waarderen.

Deze werkwijze veronderstelt ook dat uw systeem reeds opgevaarderd is naar de recentste onder-versie (point release) van stretch. Is dat nog niet gebeurd of weet u het niet, volg dan de instructies uit Paragraaf [A.1](#).

U moet er ook voor zorgen dat de pakketdatabank klaar is voor u doorgaat met de opwaardering. Indien u een ander programma voor pakketbeheer gebruikt, zoals **aptitude** of **synaptic**, moet u nakijken of er mogelijk acties in de wachtrij staan. Indien er in het programma voor pakketbeheer ingepland staat dat een pakket geïnstalleerd of verwijderd moet worden, kan dit interfereren met de opwaarderingsprocedure. Merk op dat u dit enkel kunt corrigeren als uw pakketbronbestanden voor APT nog steeds verwijzen naar *stretch* en niet naar *stable* of *buster*; zie Paragraaf [A.2](#).

Het is een goede praktijk om voor de opwaardering **verouderde pakketten te verwijderen** van uw systeem.

4.2.1 De archiefafdeling `proposed-updates`

Indien u in uw pakketbronbestanden voor APT de archiefafdeling `proposed-updates` opgenomen heeft, moet u die vermelding verwijderen vooraleer u uw systeem probeert op te waarderen. Dit is een voorzorgsmaatregel om de kans op conflicten te verkleinen.

4.2.2 Niet-officiële pakketbronnen

Als u op uw systeem pakketten heeft die niet van Debian afkomstig zijn, moet u weten dat deze tijdens de opwaardering eventueel verwijderd kunnen worden wegens tegenstrijdige vereisten. Indien deze pakketten geïnstalleerd werden via het toevoegen van een extra pakketarchief in uw pakketbronbestanden voor APT, ga dan na of dat archief ook pakketten aanbiedt die gecompileerd werden voor buster en pas die pakketbronregel dienovereenkomstig aan op hetzelfde moment waarop u de pakketbronregels voor de pakketten van Debian aanpast.

Het is mogelijk dat sommige gebruikers op hun stretch-systeem “recentere” versies hebben, afkomstig van *niet-officiële* backports (voor de stabiele release geschikt gemaakte recentere softwareversies), van pakketten die *wel degelijk* in Debian aanwezig zijn. Dergelijke pakketten hebben een grote kans om tijdens de opwaardering voor problemen te zorgen, vermits ze kunnen leiden tot bestandsconflicten⁴. Paragraaf [4.5](#) bevat enig informatie over hoe u met bestandsconflicten kunt omgaan mochten die zich manifesteren.

4.2.3 APT-verankering (pinning) uitschakelen

Indien u APT geconfigureerd heeft om bepaalde pakketten te installeren uit een andere distributie dan uit *stable* (bijvoorbeeld uit *testing*), zult u de configuratie voor APT pinning (opgeslagen in `/etc/apt/preferences` en `/etc/apt/preferences.d/`) moeten wijzigen om de opwaardering van pakketten naar versies uit de nieuwe stabiele release mogelijk te maken. Bijkomende informatie over APT-verankering (pinning) is te vinden in de man-pagina `apt_preferences(5)`.

⁴Het pakketbeheersysteem van Debian laat normaal niet toe dat een pakket een bestand verwijdert of vervangt dat eigendom is van een ander pakket, tenzij het bedoeld is om dat pakket te vervangen.

4.2.4 De toestand van pakketten controleren

Ongeacht de gebruikte methode van opwaarderen is het aanbevolen om eerst de toestand van alle pakketten te controleren en na te gaan of alle pakketten zich in een opwaardeerbare toestand bevinden. Het volgende commando toont pakketten die een status hebben van Half-Installed (gedeeltelijk geïnstalleerd) of Failed-Config (mislukte configuratie) en de pakketten met een foutstatus.

```
# dpkg --audit
```

U kunt de toestand van alle pakketten op uw systeem ook controleren met **aptitude** of met commando's zoals

```
# dpkg -l | pager
```

of

```
# dpkg --get-selections "*" > ~/curr-pkgs.txt
```

Het is wenselijk om eventuele 'hold'-markeringen (pakketten die gemarkeerd staan als te handhaven in de huidige versie) voor de opwaardering te verwijderen. Indien een pakket dat essentieel is voor de opwaardering als te handhaven gemarkeerd staat, zal de opwaardering mislukken.

Merk op dat **aptitude** een andere methode gebruikt dan **apt** en **dselect** om te registreren dat een pakket op de huidige versie gehandhaafd moet worden. U kunt de pakketten die voor **aptitude** als te handhaven geboekt staan, vinden met

```
# aptitude search "~ahold"
```

Wilt u nagaan welke pakketten voor **apt** als te handhaven ingesteld staan, dan moet u het volgende commando gebruiken

```
# dpkg --get-selections | grep 'hold$'
```

Indien u lokaal een pakket aanpaste en opnieuw compileerde, maar het geen andere naam gaf of geen epoch in het versienummer opnam, dan moet u het markeren als te handhaven (on hold) om te voorkomen dat het opgewaardeerd wordt.

U kunt voor **apt** de "hold"-status (te handhaven) van een pakket wijzigen met:

```
# echo package_name hold | dpkg --set-selections
```

Vervang **hold** door **install** om de "hold"-status (de 'te handhaven'-status) ongedaan te maken.

Als er nog iets is dat u moet repareren, is het best om ervoor te zorgen dat uw pakketbronbestanden voor APT nog blijven verwijzen naar stretch, zoals uitgelegd werd in Paragraaf [A.2](#).

4.3 Pakketbronbestanden voor APT klaarmaken

Voor u met opwaarderen begint moet u de pakketbronbestanden voor APT (`/etc/apt/sources.list` en bestanden onder `/etc/apt/sources.list.d/`) opnieuw configureren.

APT houdt rekening met alle pakketten die via een van de geconfigureerde archieven te vinden zijn en installeert het pakket met het hoogste versienummer. Daarbij geeft het voorrang aan het eerste item in de bestanden. Dus indien u gebruik maakt van verschillende spiegelserverlocaties, moet u eerst deze op lokale harde schijven vermelden, dan cd's en vervolgens externe spiegel servers.

Dikwijls kan naar een uitgave verwezen worden met zijn codenaam (bijv. `stretch`, `buster`) en met zijn statusnaam (d.w.z. `oldstable`, `stable`, `testing`, `unstable`). Naar een uitgave verwijzen met de codenaam ervan heeft het voordeel dat u nooit verrast zult worden door een nieuwe uitgave. Om die reden gebruiken we hier deze benadering. Dit betekent natuurlijk dat u zelf zult moeten uitkijken naar de aankondiging van een nieuwe uitgave. Maakt u daarentegen gebruik van de statusnaam, dan

zult u van zodra een release plaats vond, merken dat er voor een massa pakketten updates beschikbaar gekomen zijn.

Debian gebruikt twee mailinglijsten voor het doen van aankondigingen, zodat u op de hoogte kunt blijven van relevante informatie over de releases van Debian:

- Door **in te tekenen op de Debian mailinglijst voor aankondigingen** (<https://lists.debian.org/debian-announce/>) krijgt u een kennisgeving telkens Debian een nieuwe uitgave brengt. Bijvoorbeeld op het moment dat `buster` van `stable` overgaat naar `oldstable`.
- Door **in te tekenen op de Debian mailinglijst voor beveiligingsaankondigingen** (<https://lists.debian.org/debian-security-announce/>) ontvangt u een kennisgeving telkens Debian een beveiligingsaankondiging publiceert.

4.3.1 Op het internet aanwezige pakketbronnen voor APT toevoegen

Op nieuwe installatie is de standaardinstelling dat APT gebruik maakt van de CDN-dienst van Debian, hetgeen er moet voor zorgen dat pakketten automatisch gedownload worden van een spiegelserver die zich in netwerktermen dicht in de buurt bevindt. Vermits het een relatief recente dienst betreft, is het mogelijk dat in de configuratie van oudere installaties nog steeds verwezen wordt naar een van de centrale internetservers van Debian of naar een van de spiegelserver. Indien u dit nog niet gedaan heeft, wordt u aangeraden om over te schakelen op het gebruik van de CDN-dienst in uw configuratie van APT.

Om gebruik te maken van de CDN-dienst, moet u een regel zoals deze toevoegen aan uw pakketbronconfiguratie van APT (in de veronderstelling dat u gebruik maakt van `main` en `contrib`):

```
deb http://deb.debian.org/debian buster main contrib
```

Nadat u de nieuwe pakketbronnen toegevoegd heeft, moet u de eerdere “deb”-regels deactiveren door er een hash-teken (#) voor te plaatsen.

Indien u echter betere resultaten bekomt door een specifieke spiegelserver te gebruiken die in netwerktermen dicht bij u in de buurt is, heeft u nog steeds die mogelijkheid.

De adressen van Debian spiegelserver zijn te vinden op <https://www.debian.org/distrib/ftplist> (kijk bij de paragraaf met als titel “Lijst van Debian spiegelserver”).

Bijvoorbeeld, veronderstel dat de dichtstbijzijnde Debian spiegelserver <http://mirrors.kernel.org> is. Als u op deze spiegelserver met een webbrowser gaat kijken, dan zult u merken dat de hoofdmappen op de volgende manier georganiseerd zijn:

```
http://mirrors.kernel.org/debian/dists/buster/main/binary-i386/...
http://mirrors.kernel.org/debian/dists/buster/contrib/binary-i386/...
```

Om APT in te stellen op het gebruik van een specifieke spiegelserver, moet u een regel als deze toevoegen (opnieuw in de veronderstelling dat u gebruik maakt van `main` en `contrib`):

```
deb http://mirrors.kernel.org/debian buster main contrib
```

Merk op dat “dists” impliciet toegevoegd wordt en dat de argumenten na de naam van de release gebruikt worden om het pad uit te breiden tot meerdere mappen.

Opnieuw moet u na het toevoegen van de nieuwe pakketbronnen de voorheen bestaande archiefregels uitschakelen.

4.3.2 APT-pakketbronnen van een lokale spiegelserver toevoegen

In plaats van externe pakketspiegelserver te gebruiken, kunt u de pakketbronbestanden voor APT ook instellen om gebruik te maken van een spiegelserver op een lokale harde schijf (mogelijk aangekoppeld over NFS).

Bijvoorbeeld, uw pakketspiegelserver bevindt zich onder `/var/local/debian/` en heeft de volgende hoofdmappen:

```
/var/local/debian/dists/buster/main/binary-i386/...
/var/local/debian/dists/buster/contrib/binary-i386/...
```

Om met `apt` van deze spiegelserver gebruik te maken, voegt u deze regel toe aan het bestand `sources.list`:

```
deb file:/var/local/debian buster main contrib
```

Merk op dat “`dists`” impliciet toegevoegd wordt en dat de argumenten na de naam van de release gebruikt worden om het pad uit te breiden tot meerdere mappen.

Nadat u de nieuwe pakketbronnen toegevoegd heeft, moet u de eerder bestaande archiefitems in de pakketbronbestanden voor APT deactiveren door er een hash-teken (`#`) voor te plaatsen.

4.3.3 APT-pakketbronnen van optische media toevoegen

Indien u *enkel* dvd's (of cd's of blu-raydiscs) wenst te gebruiken, moet u de bestaande items in alle pakketbronbestanden voor APT deactiveren door er een hash-teken (`#`) voor te plaatsen.

Controleer of `/etc/fstab` een regel bevat die het mogelijk maakt om uw cd-station aan te koppelen aan het aankoppelpunt `/media/cdrom`. Indien bijvoorbeeld `/dev/sr0` uw cd-station is, moet `/etc/fstab` een regel bevatten zoals deze:

```
/dev/sr0 /media/cdrom auto noauto,ro 0 0
```

Merk op dat er *geen spaties* mogen staan tussen de woorden `noauto,ro` in het vierde veld.

Om na te gaan of het werkt, kunt u een cd in het station plaatsen en de volgende commando's uitvoeren:

```
# mount /media/cdrom # hiermee koppelt u de cd aan het aankoppelpunt aan
# ls -alF /media/cdrom # dit moet de inhoud tonen van de basismap van de cd
# umount /media/cdrom # hiermee ontkoppelt u de cd opnieuw
```

Voer vervolgens het volgende commando uit:

```
# apt-cdrom add
```

voor elke cd met Debian-pakketten waarover u beschikt, om zo de gegevens over elke cd toe te voegen aan de databank van APT.

4.4 Pakketten opwaarderen

De aanbevolen wijze om op te waarderen vanaf eerdere releases van Debian, is het pakketbeheergereedschap `apt` gebruiken.

OPMERKING

apt is bedoeld voor interactief gebruik en zou niet mogen gebruikt worden in scripts. In scripts moet men **apt-get** gebruiken, dat een stabiele uitvoer heeft welke beter geschikt is voor verwerking.

Vergeet niet alle partities die nodig zijn (in het bijzonder de root-partitie en de `/usr`-partitie), aan te koppelen voor lezen en schrijven met een commando zoals:

```
# mount -o remount,rw /aankoppelpunt
```

Nadien moet u zeker nog eens controleren of de vermeldingen van de pakketbronnen voor APT (in `/etc/apt/sources.list` en in de bestanden in `/etc/apt/sources.list.d/`) ofwel verwijzen naar “buster” of naar “stable”. Er zouden geen pakketbronvermeldingen mogen verwijzen naar stretch.

OPMERKING

Regels waarin een cd als pakketbron functioneert, verwijzen soms naar “unstable”. Hoewel dit voor verwarring zorgt, mag u deze regel *niet* aanpassen.

4.4.1 De sessie opnemen

Het wordt sterk aanbevolen dat u het programma `/usr/bin/script` gebruikt om een transcriptie te maken van de opwaarderingsessie. Als er zich dan een probleem voordoet, zult u een logboekbestand hebben met een beschrijving van wat er gebeurde en kunt u zo nodig exacte informatie geven in een bugrapport. Om het opnemen te starten, typt u:

```
# script -t 2>~/upgrade-busterstep.time -a ~/upgrade-busterstep.script
```

of iets dergelijks. Indien u het script opnieuw moet starten (bijv. als u het systeem moet herstarten), gebruik dan andere waarden voor `step` om een aanduiding te hebben over voor welke stap in het opwaarderingsproces u een logboekbestand aanmaakt. Laat het script zijn logboekbestand niet in een tijdelijke map, zoals `/tmp` of `/var/tmp` plaatsen (bestanden in deze mappen kunnen verwijderd worden tijdens de opwaardering of bij een herstart van de computer).

De transcriptie zal u ook de mogelijkheid bieden om informatie na te kijken die tijdens de opwaardering over het scherm wegschrolde. Als u zich aan de console van het systeem bevindt, moet u gewoon overschakelen naar VT2 (met `Alt+F2`) en nadat u aangemeld bent, het commando `less -R ~/root/upgrade-buster.script` gebruiken om het bestand in te kijken.

Nadat u de opwaardering afgerond heeft, kunt u het programma `script` stoppen door aan de prompt `exit` te typen.

`apt` zal ook een logboek bijhouden van de gewijzigde toestand van pakketten in `/var/log/apt/history.log` en van de uitvoer naar de terminal in `/var/log/apt/term.log`. `dpkg` zal daarenboven een logboek van alle wijzigingen aan de toestand van pakketten bijhouden in `/var/log/dpkg.log`. Indien u `aptitude` gebruikt, zal ook dit programma een logboek van de wijzigingen bijhouden in `/var/log/aptitude`.

Indien u het programma `script` met de schakeloptie `-t` gebruikte, kunt u het programma `scriptreplay` gebruiken om de hele sessie opnieuw af te spelen:

```
# scriptreplay ~/upgrade-busterstep.time ~/upgrade-busterstep.script
```

4.4.2 De pakketlijst bijwerken

Eerst moet de lijst met beschikbare pakketten uit de nieuwe uitgave opgehaald worden. Dit gebeurt met het volgende commando:

```
# apt update
```


OPMERKING

Gebruikers van apt-secure kunnen problemen ondervinden wanneer ze **aptitude** of **apt-get** gebruiken. Voor apt-get kunt u **apt-get update --allow-releaseinfo-change** gebruiken.

4.4.3 Zorg voor voldoende vrije schijfruimte voor de opwaardering

Vooraleer u uw systeem opwaardeert moet u ervoor zorgen dat u voldoende vrije schijfruimte zult hebben als u begint aan de fase van volledige opwaardering van het systeem, welke beschreven wordt in Paragraaf 4.4.5. Eerst worden alle pakketten die geïnstalleerd moeten worden en die over het netwerk opgehaald moeten worden, opgeslagen in `/var/cache/apt/archives` (en, tijdens het downloaden, in de onderliggende map `partial/`). Daarom moet u de zekerheid hebben dat u op de bestandssysteempartitie waarop `/var/` zich bevindt, voldoende ruimte beschikbaar heeft om tijdelijk de pakketten die op uw systeem geïnstalleerd zullen worden, ernaartoe te downloaden. Nadat het downloaden afgelopen is, zult u vermoedelijk ook op andere bestandssysteempartities extra ruimte nodig hebben, niet enkel om de pakketten die opgewaardeerd worden te installeren (waarvan de uitvoerbare bestanden of de bestanden met data mogelijk groter zijn), maar ook voor het installeren van nieuwe pakketten die ten gevolge van de opwaardering noodzakelijk geworden zijn. Als uw systeem niet voldoende schijfruimte beschikbaar heeft, kunt u eindigen met een niet volledig opgewaardeerd systeem dat nog moeilijk te repareren valt.

apt kan u gedetailleerde informatie geven over de schijfruimte die voor de installatie vereist is. Voor u met de opwaardering start, kunt u daarvan een schatting krijgen met het commando:

```
# apt -o APT::Get::Trivial-Only=true full-upgrade
[ ... ]
XXX opgewaardeerd, XXX nieuw geïnstalleerd, XXX te verwijderen en XXX niet ←
  opgewaardeerd.
Moet xx.xMB archieven ophalen.
Na deze operatie zal AAAMB bijkomende schijfruimte gebruikt worden.
```

OPMERKING

Als u dit commando uitvoert bij de aanvang van het opwaarderingsproces, kunt u een foutmelding krijgen omwille van de redenen die in de paragrafen hierna beschreven worden. In een dergelijk geval zult u moeten wachten tot na de minimale opwaardering van het systeem, zoals beschreven in Paragraaf 4.4.4, om dit commando uit te voeren en het de vereiste schijfruimte te laten schatten.

Indien u onvoldoende vrije ruimte voor de opwaardering heeft, zal **apt** u met een melding zoals deze waarschuwen:

```
E: U heeft onvoldoende vrije ruimte in /var/cache/apt/archives/.
```

Als die situatie zich voordoet, moet u vooraf voldoende vrije ruimte maken. U kunt:

- Pakketten verwijderen die vroeger werden gedownload om geïnstalleerd te worden (in `/var/cache/apt/archives`). Als u de pakketcache opruimt met het commando **apt clean**, zullen alle eerder gedownloade pakketbestanden verwijderd worden.
- Vergeten pakketten verwijderen. Indien u **aptitude** of **apt** gebruikte om in stretch handmatig pakketten te installeren, zullen die gereedschappen bijgehouden hebben dat u die pakketten handmatig installeerde. Deze programma's voor pakketbeheer zijn in staat om pakketten, die enkel geïnstalleerd werden omdat ze door andere pakketten vereist werden, als overbodig te markeren,

wanneer de pakketten die aan hen behoefte hadden, zelf verwijderd werden. Maar pakketten die u handmatig installeerde, zullen zij nooit als te verwijderen markeren. Om automatisch geïnstalleerde pakketten die niet langer gebruikt worden te verwijderen, geeft u het commando:

```
# apt autoremove
```

U kunt ook **deborphan**, **debfooster** of **cruft** gebruiken om overbodige pakketten op te sporen. Verwijder niet blindweg alle pakketten die door deze programma's voorgesteld worden, zeker als u ze gebruikt met opties die niet standaard zijn en agressief zijn en die de kans op valse positieven vergroten. Het wordt sterk aangeraden om handmatig de pakketten te onderzoeken (d.w.z. hun inhoud, grootte en beschrijving) waarvan deze programma's de verwijdering voorstellen, vooraleer ze daadwerkelijk te verwijderen.

- Verwijder pakketten die teveel ruimte in beslag nemen en die momenteel niet nodig zijn (u kunt ze altijd opnieuw installeren na de opwaardering). Indien u `popularity-contest` installeerde, kunt u het commando **popcon-largest-unused** gebruiken voor een lijst van niet gebruikte pakketten die de meeste ruimte in beslag nemen. Om gewoon te weten welke pakketten de meeste schijfruimte in beslag nemen, kunt u het commando **dpigs** (uit het pakket `debian-goodies`) gebruiken of **wajig** (met het commando `wajig size`). Ook met `aptitude` kunt u ze vinden. Start **aptitude** in volledige-terminalmodus, selecteer Weergaven → Nieuwe Vlakke Pakketlijst, druk op **l** en voer `~i` in, druk daarna op **S** en voer `~installsize` in. Dit zal u een lijst geven waarmee u op een handige manier kunt werken.
- Verwijder vertalingen en taaldefinitiebestanden van het systeem als ze niet nodig zijn. U kunt het pakket `localepurge` installeren en het zo configureren dat enkel een paar geselecteerde taaldefinities behouden worden op het systeem. Hierdoor zult u de schijfruimte die door `/usr/share/locale` gebruikt wordt, beperken.
- Verplaats de systeemlogboekbestanden onder `/var/log/` tijdelijk naar een ander systeem of verwijder ze definitief.
- Gebruik een tijdelijke `/var/cache/apt/archives`: u kunt een tijdelijke cachemap gebruiken op een ander bestandssysteem (USB-opslagapparaat, een tijdelijke harde schijf, een bestandssysteem dat al in gebruik is, ...)

OPMERKING

Gebruik geen bestandssysteem dat via NFS aangekoppeld is, aangezien de netwerkverbinding tijdens de opwaardering onderbroken kan worden.

Indien u bijvoorbeeld een USB-schijf aangekoppeld heeft op `/media/usbkey`:

1. verwijder de pakketten die eerder gedownload werden met het oog op installatie:

```
# apt clean
```

2. kopieer de map `/var/cache/apt/archives` naar de USB-schijf:

```
# cp -ax /var/cache/apt/archives /media/usbkey/
```

3. koppel de tijdelijke cachemap aan op de huidige:

```
# mount --bind /media/usbkey/archives /var/cache/apt/archives
```

4. herstel na de opwaardering de originele `/var/cache/apt/archives`-map:

```
# umount /media/usbkey/archives
```

5. verwijder de achtergebleven `/media/usbkey/archives`.

U kunt de tijdelijke cachemap aanmaken op om het even welk bestandssysteem dat aan uw systeem aangekoppeld is.

- Voer een minimale opwaardering van het systeem uit (zie Paragraaf 4.4.4) of partiële opwaarderingen gevolgd door een volledige opwaardering. Dit maakt het mogelijk om het systeem gedeeltelijk op te waarden en de pakketcache leeg te maken vooraleer de volledige opwaardering uit te voeren.

Merk op dat om het verwijderen van pakketten veilig te laten verlopen, het aangeraden is om uw pakketbronbestanden voor APT terug in te stellen op stretch, zoals beschreven wordt in Paragraaf A.2.

4.4.4 Een minimale opwaardering van het systeem

In sommige gevallen kan het onmiddellijk uitvoeren van een volledige opwaardering (zoals die hieronder beschreven wordt) leiden tot het verwijderen van een groot aantal pakketten die u wenst te behouden. Daarom bevelen we u een opwaardering in twee fases aan: eerst een minimale opwaardering uitvoeren om de conflicten uit te schakelen die aanleiding geven tot dat fenomeen en daarna een volledige opwaardering uitvoeren, zoals beschreven in Paragraaf 4.4.5.

Om dit te bereiken geeft u eerst het commando

```
# apt-get upgrade
```

Dit heeft de opwaardering tot gevolg van die pakketten die opgewaardeerd kunnen worden zonder dat andere pakketten verwijderd of geïnstalleerd moeten worden.

Een minimale opwaardering van het systeem kan ook nuttig zijn als het systeem slechts over beperkte opslagruimte beschikt en een volledige opwaardering omwille van opslagruimtebeperkingen niet toegepast kan worden.

Indien het pakket `apt-listchanges` geïnstalleerd is, zal het (bij zijn standaardconfiguratie) paginagewijs belangrijke informatie over opgewaardeerde pakketten laten zien na het downloaden van de pakketten. Druk na het lezen van de informatie op `q` om de paginagewijze weergave te verlaten en voort te gaan met de opwaardering.

4.4.5 Het systeem opwaarderen

Nadat u de voorgaande stappen gezet heeft, bent u nu klaar om voort te gaan met het belangrijkste onderdeel van de opwaardering. Voer het volgende commando uit:

```
# apt full-upgrade
```

Dit zal een volledige opwaardering van het systeem uitvoeren, de meest recente beschikbare versies van alle pakketten installeren, een oplossing bieden voor alle mogelijke gewijzigde vereisten (meestal nieuwe bibliotheekversies of hernoemde pakketten), welke pakketten hebben vergeleken bij de vorige uitgave, en alle in de weg zittende verouderde pakketten verwijderen.

Indien u de opwaardering uitvoert met een set cd's/dvd's/BD's, zult u wellicht op verschillende momenten tijdens de opwaardering gevraagd worden een specifieke schijf in het station te plaatsen. Het is mogelijk dat u verschillende malen dezelfde schijf in het station moet plaatsen. Dit heeft te maken met pakketten die met elkaar verband houden en verspreid over de verschillende schijven opgeslagen werden.

Momenteel geïnstalleerde pakketten die niet opgewaardeerd kunnen worden naar een recentere versie zonder de installatiestatus van een ander geïnstalleerd pakket te wijzigen, zullen op hun huidige versie behouden blijven (dit wordt als "gehandhaafd" weergegeven). Dit kan opgelost worden door ofwel **aptitude** te gebruiken om deze pakketten te selecteren als te installeren pakketten of door het commando `apt install pakket` te gebruiken.

4.5 Mogelijke problemen tijdens de opwaardering

In de volgende paragrafen worden bekende problemen beschreven die zich eventueel kunnen manifesteren bij een opwaardering naar buster.

4.5.1 De opdracht `dist-upgrade` mislukt met de foutmelding “Kon de onmiddellijke configuratie niet uitvoeren”

In sommige gevallen kan de stap `apt full-upgrade` na het downloaden van de pakketten mislukken met:

```
E: Kon de onmiddellijke configuratie voor 'pakket' niet uitvoeren. Raadpleeg man ←
5 apt.conf onder APT::Immediate-Configure voor bijzonderheden.
```

Als dit zich voordoet, zou het mogelijk moeten zijn om de opwaardering voort te zetten door `apt full-upgrade -o APT::Immediate-Configure=0` als commando te gebruiken.

Een andere mogelijke oplossing voor dit probleem is om tijdelijk zowel de pakketbronnen voor stretch als voor buster op te nemen in uw pakketbronbestanden voor APT en het commando `apt update` te geven.

4.5.2 Te verwachten verwijderingen

Het proces van opwaarderen naar buster kan om het verwijderen van pakketten vragen. De exacte lijst van pakketten kan verschillen, afhankelijk van welke pakketten op uw systeem geïnstalleerd zijn. In deze notities bij de release worden algemene adviezen in verband met deze verwijderingen gegeven, maar bij twijfel is het aangeraden om bij elke gebruikte opwaarderingsmethode de voorgestelde pakketverwijderingen te onderzoeken vooraleer verder te gaan. Meer informatie over in buster verouderde pakketten vindt u in Paragraaf 4.8.

4.5.3 Vicieuze cirkels van conflicten of voorvereisten

Soms is het noodzakelijk om in APT de optie `APT::Force-LoopBreak` te activeren om in staat te zijn om tijdelijk een essentieel pakket te verwijderen omwille van een vicieuze cirkel van het type 'Conflicts/Pre-Depends' ('Is tegenstrijdig met/Heeft als voorvereiste'). `apt` zal u over een dergelijk probleem waarschuwen en de opwaardering afbreken. U kunt dit probleem omzeilen door aan de commandoregel van `apt` de optie `-o APT::Force-LoopBreak=1` op te geven.

Het is mogelijk dat de vereistenstructuur van een systeem dermate defect is dat een manuele interventie noodzakelijk is. Gewoonlijk betekent dit dat `apt` gebruikt zal moeten worden of

```
# dpkg --remove pakket_naam
```

om sommige van de voor problemen zorgende pakketten uit de weg ruimen, of

```
# apt -f install
# dpkg --configure --pending
```

In extreme gevallen kan het gebeuren dat u herinstallatie moet forceren met een commando zoals

```
# dpkg --install /pad/naar/pakket_naam.deb
```

4.5.4 Bestandsconflicten

Bestandsconflicten zouden zich niet mogen voordoen als u een “zuiver” stretch-systeem opwaardeert, maar ze kunnen wel optreden als u niet-officiële backports (een na een release verschenen recentere pakketversie die voor die release geschikt gemaakt werd) geïnstalleerd heeft. Bij een bestandsconflict krijgt u een foutmelding zoals:

```

Uitpakken van <pakket-foo> (uit <pakket-foo-bestand>) ...
dpkg: fout bij het verwerken van <pakket-foo> (--install):
  poging tot overschrijven van '<een-bestands-naam>',
  ook aanwezig in pakket <pakket-bar>
dpkg-deb: subprocess plakken gedood door signaal (Defecte pijp)
Er deden zich fouten voor bij het verwerken van:
<pakket-foo>

```

U kunt een bestandsconflict proberen op te lossen door het pakket dat op de *laatste* regel van de foutmelding vermeld wordt, geforceerd te verwijderen:

```
# dpkg -r --force-depends pakket_naam
```

Nadat u dit gerepareerd heeft, zou u in staat moeten zijn om de opwaardering te hervatten door de eerder beschreven **apt**-commando's nogmaals uit te voeren.

4.5.5 Configuratiewijzigingen

Tijdens de opwaardering zult u vragen krijgen in verband met de configuratie of de herconfiguratie van verschillende pakketten. Wanneer u gevraagd wordt of een bestand in de map `/etc/init.d` of het bestand `/etc/manpath.config` moet vervangen worden door de versie van de pakketonderhouder, is het meestal nodig om te antwoorden met “yes” om de consistentie van het systeem te verzekeren. U kunt steeds terugkeren naar de oudere versie, vermits die bewaard zal worden met de extensie `.dpkg-old`.

Indien u twijfelt wat u moet doen, kunt u de naam van het pakket of het bestand noteren en de zaak uitzoeken op een later moment. U kunt in het transcriptiebestand de informatie die tijdens de opwaardering op het scherm verscheen, nog eens nalezen.

4.5.6 Verspringen van de sessie naar een console

Indien u de lokale console van het systeem gebruikt om de opwaardering uit te voeren, kunt u ontdekken dat u op sommige momenten tijdens de opwaardering plots een ander scherm te zien krijgt en het zicht op het verloop van het opwaarderingsproces verloren bent. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren op systemen met een grafische interface wanneer de beeldschermbeheerder opnieuw opgestart wordt.

Om de console te herstellen waarop de opwaardering liep, zult u de toetsencombinatie `Ctrl + Alt + F1` (als u zich in het grafische opstartscherm bevindt) of `Alt + F1` (als u zich in de lokale tekstmodus-console bevindt) moeten gebruiken om terug te keren naar de virtuele terminal 1. Vervang `F1` door de functietoets die hetzelfde cijfer heeft als het cijfer van de virtuele terminal waarin de opwaardering uitgevoerd werd. U kunt ook `Alt + Pijl Links` of `Alt + Pijl Rechts` gebruiken om te wisselen tussen de verschillende tekstmodus-terminals.

4.6 Uw kernel en aanverwante pakketten opwaarderen

In deze paragraaf wordt uitgelegd hoe u uw kernel opwaardeert en worden mogelijke problemen behandeld die met deze opwaardering verband houden. U kunt ofwel een van de door Debian aangeboden `linux-image-*`-pakketten installeren of een aangepaste kernel compileren uit de broncode.

Merk op dat veel van de informatie uit deze paragraaf uitgaat van de aanname dat u een van de modulaire kernels van Debian gebruikt samen met `initramfs-tools` en `udev`. Indien u ervoor kiest om een aangepaste kernel te gebruiken die geen `initrd` nodig heeft of indien u een andere `initrd`-generator gebruikt, zal bepaalde informatie voor u mogelijk niet relevant zijn.

4.6.1 Een kernel-metapakket installeren

Wanneer u met het commando `full-upgrade` de stap zet van volledige opwaardering van `stretch` naar `buster`, wordt het sterk aanbevolen een `linux-image-*`-metapakket te installeren als u dit voordien nog niet deed. Deze metapakketten installeren tijdens opwaarderings automatisch recentere versies van de kernel. U kunt nagaan of u een metapakket geïnstalleerd heeft met het commando

```
# dpkg -l "linux-image*" | grep ^ii | grep -i meta
```

Indien u geen uitvoer te zien krijgt, zult u ofwel zelf handmatig het pakket met een recentere kernelversie moeten installeren ofwel een linux-image-metapakket. Om de lijst met beschikbare linux-image-metapakketten te krijgen, geeft u de opdracht

```
# apt-cache search linux-image- | grep -i meta | grep -v transition
```

Indien u twijfelt over welk pakket u moet selecteren, moet u de opdracht `uname -r` gebruiken en zoeken naar een pakket met een soortgelijke naam. Indien u bijvoorbeeld “4.9.0-8-amd64” te zien krijgt, is het aangeraden om `linux-image-amd64` te installeren. U kunt ook gebruik maken van **apt-cache** om een uitgebreide beschrijving van elk pakket te zien, hetgeen u kan helpen bij het kiezen van het beste pakket uit de beschikbare pakketten. Bijvoorbeeld:

```
# apt show linux-image-amd64
```

U moet dan `apt install` gebruiken om het te installeren. Nadat deze nieuwe kernel geïnstalleerd is, moet u bij de eerst mogelijke gelegenheid het systeem herstarten om te kunnen genieten van de voordelen die de nieuwe kernelversie biedt. Lees echter zeker eerst Paragraaf 5.1.13 voor u de computer voor het eerst herstart na de opwaardering.

Voor de meer avontuurlijk aangelegde personen staat er in Debian een gemakkelijke methode ter beschikking om een eigen aangepaste kernel te compileren. Installeer de broncode van de kernel die in het pakket `linux-source` te vinden is. U kunt het `deb-pkg-target` uit de `makefile` van de broncode gebruiken om een binair pakket te bouwen. Meer informatie is te vinden in het [Debian Linux Kernel Handbook](https://kernel-handbook.alioth.debian.org/) (<https://kernel-handbook.alioth.debian.org/>), dat ook beschikbaar is onder de vorm van het pakket `debian-kernel-handbook`.

Als dit mogelijk is, heeft u er voordeel bij om het kernelpakket afzonderlijk en los van de algemene `full-upgrade` op te waarderen om de kansen te verkleinen dat het systeem zich tijdelijk in een niet-opstartbare toestand bevindt. Merk op dat u dit pas mag doen na het minimale opwaarderingsproces, beschreven in Paragraaf 4.4.4.

4.7 Voorbereid zijn op de volgende release

Na de opwaardering kunt u verschillende zaken doen om voorbereid te zijn op de volgende release.

- Verwijder pakketten als ze overbodig of verouderd geworden zijn, zoals beschreven is in Paragraaf 4.4.3 en in Paragraaf 4.8. U moet nakijken welke configuratiebestanden zij gebruiken en erover denken om de pakketten te wissen zodat ook hun configuratiebestanden verwijderd worden. Zie ook Paragraaf 4.7.1.

4.7.1 Verwijderde pakketten wissen

Over het algemeen is het aanbevolen om verwijderde pakketten te wissen (met het commando `purge` van APT). Dit is in het bijzonder het geval als ze bij een eerdere release-upgrade verwijderd werden (bijvoorbeeld bij de opwaardering naar `stretch`) of als ze door een derde geleverd waren. In het bijzonder van `init.d`-scripts is bekend dat deze voor problemen kunnen zorgen.

LET OP

Door een pakket te wissen worden over het algemeen ook de logboekbestanden ervan gewist. Misschien wilt u er eerst een reservekopie van maken.

Het volgende commando toont een lijst van alle verwijderde pakketten waarvan er mogelijk configuratiebestanden achtergebleven zijn op het systeem (indien van toepassing):

```
# dpkg -l | awk '/^rc/ { print $2 }'
```

De pakketten kunnen gewist worden met het commando **apt purge**. In de veronderstelling dat u ze allemaal tegelijk wilt wissen, kunt u het volgende commando gebruiken:

```
# apt purge $(dpkg -l | awk '/^rc/ { print $2 }')
```

Indien u **aptitude** gebruikt, kunt u als alternatief voor de bovenstaande commando's ook het volgende gebruiken:

```
# aptitude search '~c'
# aptitude purge '~c'
```

4.8 Verouderde pakketten

Worden er met buster veel nieuwe pakketten geïntroduceerd, dan worden er ook heel wat oude pakketten die in stretch zaten met pensioen gestuurd of weggelaten. Voor deze verouderde pakketten is geen opwaardering meer voorzien. Hoewel niets u belet om desgewenst een verouderd pakket te blijven gebruiken, zal het Debian-project gewoonlijk een jaar na de uitgave van buster⁵ de beveiligingsondersteuning ervan stopzetten en in die tussentijd gewoonlijk ook geen andere ondersteuning meer bieden. Als er alternatieven voor de verouderde pakketten beschikbaar zijn, is het aangeraden om ze door een dergelijk alternatief te vervangen.

Er kunnen veel redenen zijn waarom een pakket verwijderd werd uit de distributie: zij worden door de toeleveraar niet langer onderhouden; er is niet langer een ontwikkelaar van Debian geïnteresseerd in het onderhoud van het pakket; de geboden functionaliteit werd door andere software (of door een nieuwere versie) overgenomen; of omdat ze bugs bevatten worden zij niet langer als geschikt beschouwd voor buster. In dit laatste geval kan het pakket wel nog aanwezig zijn in de distributie “unstable”.

Sommige frontends voor pakketbeheer bieden een gemakkelijke manier om geïnstalleerde pakketten te vinden die op geen enkele gekende pakketbron meer beschikbaar zijn. De tekstuele gebruikersinterface van **aptitude** vermeldt ze onder de categorie “Verouderde en lokaal gecreëerde pakketten” en ze kunnen aan de commandoregel weergegeven en gewist worden met:

```
# aptitude search '~o'
# aptitude purge '~o'
```

Het **Bugopvolgingssysteem van Debian** (<https://bugs.debian.org/>) verschaft dikwijls bijkomende informatie over de redenen voor het verwijderen van een pakket. U moet zowel de bugrapporten voor het pakket zelf als de bugrapporten voor het **pseudo-pakket ftp.debian.org** (<https://bugs.debian.org/cgi-bin/pkgreport.cgi?pkg=ftp.debian.org&archive=yes>) erop nakijken.

Raadpleeg voor een lijst van voor Buster verouderde pakketten Paragraaf **5.1.11**

4.8.1 Dummy overgangspakketten

Sommige pakketten uit stretch kunnen in buster vervangen zijn door dummy overgangspakketten, welke tijdelijke plaatsbekleders zijn, bedoeld om opwaarderingen te vereenvoudigen. Indien bijvoorbeeld een toepassing die vroeger uit een enkel pakket bestond, opgesplitst werd in verschillende pakketten, kan voorzien worden in een overgangspakket met dezelfde naam als het oude pakket en met passende vereisten die tot de installatie van de nieuwe pakketten leiden. Nadat dit gebeurd is, kan het overbodige dummypakket veilig verwijderd worden.

De pakketbeschrijving van dummy overgangspakketten vermeldt gewoonlijk welk doel deze hebben. Deze zijn echter niet uniform; in het bijzonder zijn sommige “dummy”-pakketten bedoeld om geïnstalleerd te blijven, met als doel om een volledige softwaresuite binnen te trekken of om doorheen de tijd zicht te blijven houden op de meest recente beschikbare versie van een programma. Wellicht vindt u ook **deborphan** met een van de opties van het type `--guess-*` (bijv. `--guess-dummy`), nuttig om dummy overgangspakketten op uw systeem te detecteren.

⁵Of voor zover er binnen die tijdspanne geen andere release heeft plaatsgevonden. Normaal worden niet meer dan twee stabiele releases tegelijk ondersteund.

Hoofdstuk 5

Kwesties waarvan u zich bewust moet zijn bij buster

Soms hebben veranderingen die in een nieuwe uitgave geïntroduceerd worden, neveneffecten die redelijkerwijs niet te vermijden zijn en soms brengen zij ergens anders bugs aan het licht. In dit hoofdstuk behandelen we kwesties waarvan wij ons bewust zijn. Gelieve ook de errata te lezen, de documentatie bij de betreffende pakketten, de bugrapporten en de andere informatiebronnen die vermeld worden in Paragraaf 6.1.

5.1 Opwaarderings specifieke zaken voor buster

Deze paragraaf behandelt onderwerpen die verband houden met de opwaardering van stretch naar buster.

5.1.1 Hidepid-aankoppeloctie voor procfs niet ondersteund

Het is bekend dat de `hidepid`-aankoppeloctie voor `/proc` voor problemen zorgt bij de huidige versies van `systemd`. Door de ontwikkelaars van `systemd` wordt deze als niet-ondersteunde configuratie beschouwd. Gebruikers die `/etc/fstab` aangepast hebben om deze optie te activeren, worden aangeraden om deze voor de opwaardering te deactiveren om ervoor te zorgen dat loginsessies werken in buster. (Een mogelijke weg om deze opnieuw te activeren wordt uitgelegd op de pagina [Hardening](https://wiki.debian.org/Hardening#Mounting_2Fproc_with_hidepid) (https://wiki.debian.org/Hardening#Mounting_2Fproc_with_hidepid) van de wiki.)

5.1.2 Gebruikt met de optie `-no-dbus`, start `ypbind` niet

De standaardopties van `ypbind` werden gewijzigd. Indien u echter dit bestand wijzigde, zal de oude standaard niet bijgewerkt worden en moet u ervoor zorgen dat de optie `YPBINDARGS=` in `/etc/default/nis` niet `-no-dbus` bevat. Met de optie `-no-dbus` zal `ypbind` niet starten en zult u niet in staat zijn in te loggen. Zie bug [bug #906436](https://bugs.debian.org/906436) (<https://bugs.debian.org/906436>) voor meer informatie.

5.1.3 NIS server does not answer NIS client requests by default

The default behavior of `rpcbind` has changed to no longer answer remote calls from NIS clients. On NIS servers you will need to add the (Debian-specific) `-r` flag to the command line options of `rpcbind`, otherwise users will not be able to log into your NIS client machines. For more info see [bug #935492](https://bugs.debian.org/935492) (<https://bugs.debian.org/935492>).

5.1.4 Authenticatie kan mislukken bij `sshd`

De semantiek van de optie `PubkeyAcceptedKeyTypes` voor `sshd` evenals van de soortgelijke optie `HostbasedAcceptedKeyTypes` is gewijzigd. Deze specificeren nu ondertekeningsalgoritmes die worden geaccepteerd voor hun respectieve authenticatiemechanismes, waar zij voorheen sleuteltypes

specificeerden. Dit verschil is van belang bij het gebruik van de RSA/SHA2-ondertekeningsalgoritmes `rsa-sha2-256` en `rsa-sha2-512` en hun bijbehorende certificaten. Configuraties die de opties overschrijven, maar de algoritmenamen achterwege laten, kunnen onverwachte authenticatiefouten veroorzaken.

Er is geen actie vereist voor configuraties welke voor deze opties de standaardinstellingen aanvaarden.

5.1.5 Achtergronddiensten starten niet op of het systeem lijkt te hangen tijdens het opstarten

Omdat `systemd` tijdens het opstarten entropie nodig heeft en de kernel dergelijke aanroepen als blokkerende aanroepen behandelt wanneer de beschikbare entropie laag is, kan het systeem minuten tot uren lang blijven hangen tot het deelsysteem met willekeurige gegevens voldoende geïntialiseerd is (`random: crng init done`). Voor amd64-systemen die de instructie `RDRAND` ondersteunen, wordt dit probleem vermeden, omdat de Debian kernel deze instructie standaard gebruikt (`CONFIG_RANDOM_TRUST_CPU`).

Niet-amd64-systemen en bepaalde types virtuele machines moeten een andere bron van entropie voorzien om snel te blijven opstarten. In het project voor het Debian installatiesysteem werd voor dit doel gekozen voor `haveged` en als er op het systeem geen hardware-entropie beschikbaar is, kan dit een valabele oplossing zijn. Denk voor virtuele machines eventueel aan het doorsturen van entropie naar de virtuele machines via `virtio_rng`.

Indien u dit leest nadat u vanop afstand een systeem heeft opgewaardeerd naar buster, doet u er goed aan het systeem voortdurend over het netwerk te pingen, omdat dit entropie toevoegt aan de pot willekeurige gegevens en uiteindelijk zal het systeem opnieuw bereikbaar worden via `ssh`.

Zie [de wiki](https://wiki.debian.org/BoottimeEntropyStarvation) (<https://wiki.debian.org/BoottimeEntropyStarvation>) en [het door DLange gemaakte overzicht van het probleem](https://daniel-lange.com/archives/152-hello-buster.html) (<https://daniel-lange.com/archives/152-hello-buster.html>) voor andere opties.

5.1.6 Vervangen van verouderde benamingen voor netwerkinterfaces

Indien uw systeem opgewaardeerd werd van een vroegere release en nog steeds gebruik maakt van de oude benaming voor netwerkinterfaces (zoals `eth0` of `wlan0`), die sinds Stretch verouderd zijn, moet u zich ervan bewust zijn dat `udev` in Buster officieel niet langer ondersteuning biedt voor het herdefiniëren van deze namen via `/etc/udev/rules.d/70-persistent-net.rules` (hoewel het in sommige gevallen nog steeds kan werken). Om te voorkomen dat uw machine het gevaar loopt zijn netwerkfunctie te verliezen na de opwaardering naar Buster, wordt aangeraden om vooraf over te schakelen naar het nieuwe naamgevingsschema (dit houdt gewoonlijk namen in zoals `enp0s1` en `wlp2s5`, die PCI-bus- en slot-nummers bevatten). Zorg er ook voor om alle interfacenamen bij te werken welke mogelijk vermeld staan in de configuratie van een firewall, van `ifupdown`, enzovoort.

The alternative is to switch to a supported mechanism for enforcing the old naming scheme, such as a `systemd .link` file (see [systemd.link\(5\)](https://manpages.debian.org/buster/systemd.link) (<https://manpages.debian.org/buster/systemd.link>)). The `net.ifnames=0` kernel commandline option might also work for systems with only one network interface (of a given type).

Om de naam nieuwe-stijl te kennen die gebruikt zullen worden, moet u eerst de huidige namen vinden van de betrokken interfaces:

```
$ echo /sys/class/net/[ew]*
```

Controleer voor elk van deze namen of deze gebruikt wordt in configuratiebestanden en welke naam `udev` er bij voorkeur voor gebruikt:

```
$ sudo rgrep -w eth0 /etc
$ udevadm test-builtin net_id /sys/class/net/eth0 2>/dev/null
```

This should give enough information to devise a migration plan. (If the `udevadm` output includes an “onboard” or “slot” name, that takes priority; MAC-based names are normally treated as a fallback, but may be needed for USB network hardware.)

Zodra u klaar bent om de omschakeling uit te voeren, moet u `70-persistent-net.rules` deactiveren door dit ofwel te hernoemen of door afzonderlijke regels erin uit te commentariëren. Op

virtuele machines zult u de bestanden `/etc/systemd/network/99-default.link` en (als u virtio netwerkapparaten gebruikt) `/etc/systemd/network/50-virtio-kernel-names.link` moeten verwijderen. Daarna moet u `initrd` opnieuw bouwen:

```
$ sudo update-initramfs -u
```

en opnieuw opstarten. Daarna zou uw systeem over de netwerkkinterfacenamen nieuwe-stijl moeten beschikken. Pas eventueel resterende configuratiebestanden aan en test uw systeem uit.

See [the wiki](https://wiki.debian.org/NetworkInterfaceNames) (<https://wiki.debian.org/NetworkInterfaceNames>), [upstream documentation](https://www.freedesktop.org/software/systemd/man/systemd.net-naming-scheme.html) (<https://www.freedesktop.org/software/systemd/man/systemd.net-naming-scheme.html>), and the `udev` README. Debian for further information.

5.1.7 Moduleconfiguratie voor bonding en dummy-interfaces

Systemen die gebruik maken van kanaalbinding (channel bonding) en/of dummy-interfaces, bijvoorbeeld om een machine als router te configureren, kunnen problemen ondervinden om naar buster op te waarderen. Recente versies van `systemd` installeren een bestand `/lib/modprobe.d/systemd.conf` (bedoeld om de configuratie via `systemd-networkd` te vereenvoudigen) waarin volgende regels voorkomen:

```
options bonding max_bonds=0
options dummy numdummies=0
```

Systeembeheerders die van andere waarden afhankelijk zijn, zullen er moeten voor zorgen dat ze op de correcte wijze ingesteld zijn om voorrang te krijgen. Een bestand in `/etc/modprobe.d` zal een bestand met dezelfde naam onder `/lib/modprobe.d` overschrijven, maar de namen worden in alfabetische volgorde verwerkt, zodat `/lib/modprobe.d/systemd.conf` na (bijvoorbeeld) `/etc/modprobe.d/dummy.conf` komt en dat overschrijft. Zorg ervoor dat elk lokaal configuratiebestand een naam heeft die alfabetisch na “`systemd.conf`” komt, zoals “`/etc/modprobe.d/zz-local.conf`”.

5.1.8 De standaardversie en het beveiligingsniveau van OpenSSL werden verhoogd

In navolging van verschillende veiligheidsaanbevelingen, werd de standaard minimumversie van TLS opgetrokken van TLSv1 naar TLSv1.2.

Ook het standaard beveiligingsniveau van TLS-verbindingen werd verhoogd van niveau 1 naar niveau 2. Dit betekent een verschuiving van het 80-bits beveiligingsniveau naar het 112-bits beveiligingsniveau en vereist 2048-bits of grotere RSA- en DHE-sleutels, 224-bits of grotere ECC-sleutels, en SHA-2.

De instellingen voor het hele systeem kunnen gewijzigd worden in `/etc/ssl/openssl.cnf`. Toepassingen kunnen ook een toepassings specifieke manier gebruiken om de standaardinstellingen aan te passen.

In de standaardversie van het bestand `/etc/ssl/openssl.cnf` is er een regel met `MinProtocol` en een regel met `CipherString`. Met de regel `CipherString` kan ook het beveiligingsniveau ingesteld worden. Informatie over beveiligingsniveaus is te vinden in de man-pagina [SSL_CTX_set_security_level\(3ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/SSL_CTX_set_security_level(3ssl)) ([https://manpages.debian.org/buster/SSL_CTX_set_security_level\(3ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/SSL_CTX_set_security_level(3ssl))). De lijst van geldige tekenreeksen voor de minimum protocolversie is te vinden in [SSL_CONF_cmd\(3ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/SSL_CONF_cmd(3ssl)) ([https://manpages.debian.org/buster/SSL_CONF_cmd\(3ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/SSL_CONF_cmd(3ssl))). Andere informatie is te vinden in [ciphers\(1ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/ciphers(1ssl)) ([https://manpages.debian.org/buster/ciphers\(1ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/ciphers(1ssl))) en in [config\(5ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/config(5ssl)) ([https://manpages.debian.org/buster/config\(5ssl\)](https://manpages.debian.org/buster/config(5ssl))).

De standaardinstellingen voor het hele systeem in `/etc/ssl/openssl.cnf` terugzetten naar hun vroegere waarden kan gebeuren door het instellen van:

```
MinProtocol = None
CipherString = DEFAULT
```

Het wordt aanbevolen om de externe site te contacteren als de standaardinstellingen voor problemen zorgen.

5.1.9 In GNOME werken sommige toepassingen niet met Wayland

In Buster heeft GNOME zijn standaard grafische server gewijzigd van Xorg naar Wayland (zie Paragraaf 2.2.11). Sommige toepassingen, waaronder het populaire programma voor pakketbeheer `synaptic`, de standaard invoermethode voor het Vereenvoudigd Chinees, `fcitx` en de meeste toepassingen voor schermopname, zijn echter niet opgewaarderd om behoorlijk te werken met Wayland. Om deze pakketten te kunnen gebruiken moet men inloggen bij een sessie GNOME op Xorg.

5.1.10 WebKit2GTK vereist (initieel) SSE2-ondersteuning

Ten gevolge van wijzigingen in de bovenstroomse code, werd `webkit2gtk` gecompileerd met SSE2-ondersteuning als vereiste. Reparaties hiervoor in de code van Debian kwamen te laat om nog opgenomen te kunnen worden in de initiële release van buster. Dit betekent dat systemen zonder ingebouwde SSE2-ondersteuning in hun CPU (oudere of ingebedde processoren, zoals Pentium III of Geode) geen toepassingen kunnen uitvoeren die gebruik maken van `libwebkit2gtk-*` (bijv. `liferea` of `zenity`). Deze toepassingen zullen crashen, hoogstwaarschijnlijk met de foutmelding `Illegal instruction` (Ongeldige instructie).

Er wordt verwacht dat de eerste update van `webkit2gtk` in buster ondersteuning voor deze systemen zal herstellen, via een tussenrelease of een beveiligingsupdate. Gebruikers van een moderne desktopomgeving op een getroffen CPU stellen de opwaardering best uit tot dan. Het is ook de bedoeling dat het archief `buster-backports` een bijgewerkte versie ontvangt eens dat archief opgesteld wordt voor uploads. Een alternatief kan dus zijn om daaruit bijgewerkte pakketten te installeren, eens ze beschikbaar worden.

5.1.11 Vermeldenswaardige uitgefaseerde pakketten

Hierna volgt een lijst van bekende vermeldenswaardige uitgefaseerde pakketten (zie Paragraaf 4.8 voor een beschrijving).

Tot de uitgefaseerde pakketten behoren:

- Het pakket `mcelog` wordt niet langer ondersteund door kernels met een hogere versie dan 4.12. `rasdaemon` kan als vervanging gebruikt worden.
- Het pakket `revelation`, dat gebruikt wordt om wachtwoorden op te slaan, is niet opgenomen in buster. `keepass2` kan middels een XML-bestand de wachtwoorden importeren die eerder door `revelation` geëxporteerd werden. Zorg ervoor de gegevens van `revelation` te exporteren voordat u de opwaardering uitvoert, om te voorkomen dat u de toegang tot uw wachtwoorden verliest.
- Het pakket `phpmyadmin` is niet opgenomen in buster.
- `ipsec-tools` en `racoon` werden uit buster verwijderd, omdat de broncode ervan achtergebleven is met het zich aanpassen aan nieuwe bedreigingen.

Gebruikers wordt aangeraden om over te schakelen op `libreswan`, dat een bredere protocolcompatibiliteit heeft en dat door actief onderhouden wordt door zijn ontwikkelaar.

`libreswan` zou volledig compatibel moeten zijn in termen van communicatieprotocollen omdat het een uitbreiding biedt van de door `racoon` ondersteunde protocollen.

- De eenvoudige MTA `ssmtp` werd weggelaten uit buster. De reden ervoor is dat het TLS-certificaten momenteel niet valideert. Zie [bug #662960](https://bugs.debian.org/662960) (<https://bugs.debian.org/662960>).
- Het pakket `ecryptfs-utils` maakt geen deel uit van Buster door een niet gerepareerde ernstige bug ([#765854](https://bugs.debian.org/765854) (<https://bugs.debian.org/765854>)). Toen deze paragraaf geschreven werd, was er geen duidelijk advies beschikbaar voor gebruikers van `eCryptfs`, tenzij niet opwaarderen.

5.1.12 Verouderde componenten van buster

Met de volgende uitgave van Debian 11 (codenaam `bullseye`) zullen sommige functionaliteiten verouderd zijn. Gebruikers zullen moeten overschakelen op alternatieven om problemen te voorkomen bij de opwaardering naar Debian 11.

Daaronder vallen de volgende functionaliteiten:

- Python 2 zal door de ontwikkelaars ervan na **1 januari 2020** (<https://www.python.org/dev/peps/pep-0373/>) niet langer ondersteund worden. Debian hoopt `python-2.7` te kunnen weglaten uit Debian 11. Gebruikers die functionaliteit nodig hebben die op **python** steunt, moeten zich voorbereiden op een overschakeling naar **python3**.
- Voor de ontwikkelaars ervan heeft Icinga 1.x op 31-12-2018 het einde van zijn ondersteuning bereikt. Hoewel het pakket `icinga` nog steeds aanwezig is, zouden gebruikers de Stable-levensfase van Buster moeten gebruiken om over te schakelen naar Icinga 2 (pakket `icinga2`) en Icinga Web 2 (pakket `icingaweb2`). Het pakket `icinga2-classicui` is nog steeds aanwezig om de CGI-webinterface van Icinga 1.x te gebruiken met Icinga 2, maar in Icinga 2.11 zal ondersteuning ervoor weggelaten worden. In plaats daarvan moet Icinga Web 2 gebruikt worden.
- Versie 3 van de mailinglijstbeheersuite Mailman is nieuw in deze release. Mailman werd in verschillende componenten opgesplitst. De kernfunctionaliteiten zijn te vinden in het pakket `mailman3` en de volledige suite kan geïnstalleerd worden met het metapakket `mailman3-full`. De verouderde versie 2.1 van Mailman blijft beschikbaar in deze release middels het pakket `mailman`. Hierdoor hoeft u bestaande installaties pas te vervangen als u daarvoor een keer de tijd heeft. In de nabije toekomst zal het pakket met Mailman 2.1 in goede staat behouden blijven, maar er zullen geen belangrijke wijzigingen of verbeteringen meer aangebracht worden. Het pakket zal weggelaten worden uit de eerstvolgende stabiele release van Debian, welke plaats vindt nadat de ontwikkelaars van Mailman de ondersteuning voor deze versie hebben beëindigd. Iedereen wordt aangeraden op te waarden naar Mailman 3, de moderne release die actief ontwikkeld wordt.
- De pakketten `spf-milter-python` en `dkim-milter-python` worden niet langer actief ontwikkeld door hun ontwikkelaars, maar de vervangende pakketten `pyspf-milter` en `dkimpy-milter`, die meer mogelijkheden bieden, zijn beschikbaar in Buster. Gebruikers zouden moeten overschakelen op de nieuwe pakketten voordat de oude pakketten bij de release van Bullseye verwijderd worden.

5.1.13 Zaken die na de opwaardering en voor het herstarten van de computer moeten gebeuren

Wanneer `apt full-upgrade` beëindigd is, is de opwaardering “formeel” afgerond. Bij de opwaardering naar buster zijn er geen speciale acties meer nodig voordat u de computer herstart.

5.1.14 Pakketten die verband houden met SysV init zijn niet langer vereist

OPMERKING

Dit gedeelte is niet van toepassing indien u ervoor koos om `sysvinit-core` te blijven gebruiken.

Na de overschakeling op `systemd` als standaard init-systeem in Jessie en de verbetering daarvan in Stretch, zijn verscheidene aan SysV gerelateerde pakketten niet langer vereist en zij kunnen nu veilig verwijderd worden met

```
apt purge initscripts sysv-rc insserv startpar
```

5.2 Beperkingen inzake beveiligingsondersteuning

Voor sommige pakketten kan Debian niet garanderen dat er bij veiligheidsproblemen minimale backports (oplossingen overgenomen van een recentere pakketversie) beschikbaar gesteld zullen worden. Daarover handelen de volgende paragrafen.

OPMERKING

Het pakket `debian-security-support` helpt om de situatie op het gebied van beveiligingsondersteuning van geïnstalleerde pakketten na te gaan.

5.2.1 Veiligheidstoestand van webbrowsers en hun render-engines

Debian 10 bevat verscheidene browser-engines die te maken hebben met een gestage stroom van veiligheidsproblemen. De hoge frequentie van kwetsbaarheden en het gedeeltelijk ontbreken van bovenstroomse ondersteuning in de vorm van LTS-versies maken het erg moeilijk de betreffende browsers en hun engines te ondersteunen met beveiligingsoplossingen die aan nieuwere versies ontleend moeten worden. Onderlinge afhankelijkheden van bibliotheken maken het bovendien extreem moeilijk om naar nieuwere bovenstroomse versies op te waarderen. Daarom zijn bijvoorbeeld browsers die gebouwd zijn bovenop de engines WebKit en KHTML¹ wel opgenomen in buster maar niet gedekt door de beveiligingsondersteuning. Met deze browsers zou u geen onbetrouwbare websites moeten bezoeken. Het broncodepakket `webkit2gtk` wordt wel gedekt door de beveiligingsondersteuning.

Als algemene webbrowser raden we Firefox of Chromium aan. Zij zullen actueel gehouden worden door de huidige ESR-uitgaven ervan opnieuw te compileren voor de stabiele distributie. Dezelfde werkwijze zal gebruikt worden voor Thunderbird.

5.2.2 Op Go gebaseerde pakketten

De infrastructuur van Debian maakt het momenteel niet mogelijk om op een passende manier pakketten opnieuw te compileren die op grote schaal delen van andere pakketten statisch linken. Tot Buster stelde dat in de praktijk geen problemen, maar door het groeiend Go-ecosysteem wil dit zeggen dat op Go gebaseerde pakketten niet gedekt zullen worden door de reguliere beveiligingsondersteuning, totdat de infrastructuur zodanig verbeterd werd dat dit op een haalbare manier kan gebeuren.

Als updates gerechtvaardigd zijn, kunnen die er enkel komen via een gewone tussenrelease, wat tijd in beslag kan nemen.

5.3 Pakketspecifieke kwesties

In de meeste gevallen kunnen pakketten probleemloos opgewaardeerd worden van stretch naar buster. In een klein aantal gevallen kan enige tussenkomst nodig zijn, voor of tijdens het opwaarderingsproces. Hierna wordt dit per pakket besproken.

5.3.1 Glibc vereist Linux-kernel 3.2 of hoger

Vanaf versie 2.26 van `glibc` is Linux-kernel 3.2 of een recentere versie vereist. Om te vermijden dat een systeem helemaal defect raakt, voert het script `preinst` van `libc6` een controle uit. Als die mislukt zal de installatie van het pakket afgebroken worden, waardoor de opwaardering onafgewerkt zal blijven. Indien het systeem een oudere kernel dan versie 3.2 gebruikt, moet u die opwaarderen voordat u begint met het opwaarderen van de distributie.

5.3.2 De semantiek voor het gebruik van omgevingsvariabelen voor `su` werd gewijzigd

De semantiek van `su` is gewijzigd in buster. Ook worden de gebruikersomgevingsvariabelen `DISPLAY` en `XAUTHORITY` van `su` niet langer behouden. Als het nodig is grafische toepassingen uit te voeren met

¹Deze engines worden in een aantal verschillende broncodepakketten beschikbaar gesteld en de bezorgdheid betreft alle pakketten die ze beschikbaar stellen. De bezorgdheid betreft ook de render-engines die hier niet expliciet vermeld worden, met uitzondering van `webkit2gtk`.

su, dan moet u deze omgevingsvariabelen expliciet instellen om toegang te verlenen tot uw scherm. Zie [bug #905409](https://bugs.debian.org/905409) (<https://bugs.debian.org/905409>) voor een uitvoerige bespreking.

5.3.3 Bestaande PostgreSQL-databanken moeten opnieuw geïndexeerd worden

Bij het opwaarderen van Stretch naar Buster worden de taaldefinitiegegevens van `glibc` bijgewerkt. In het bijzonder wijzigt dit de wijze waarop PostgreSQL in tekstindexen gegevens sorteert. Om gegevensbeschadiging te vermijden, moeten deze indexen onmiddellijk opnieuw geïndexeerd worden (met `REINDEX`) na het opwaarderen van het pakket `locales` of het pakket `locales-all` en voor u de databank weer in gebruik neemt.

Voorgesteld commando:

```
sudo -u postgres reindexdb --all
```

Een alternatief is de databanken opwaarderen naar PostgreSQL 11 met `pg_upgradecluster`. (Dit maakt standaard gebruik van `pg_dump` dat alle indexen opnieuw opbouwt. Gebruik maken van `-m upgrade` of `pg_upgrade` is *niet* veilig, omdat dit de voortaan foute indexeering behoudt.)

Raadpleeg de [PostgreSQL Wiki](https://wiki.postgresql.org/wiki/Locale_data_changes) (https://wiki.postgresql.org/wiki/Locale_data_changes) voor meer informatie.

5.3.4 mutt en neomutt

In stretch werden in het pakket `mutt` patches toegepast die afkomstig waren uit de broncode van <https://neomutt.org> (<https://neomutt.org>). Met ingang van buster is het pakket dat `/usr/bin/mutt` ter beschikking stelt, zuiver gebaseerd op de originele broncode van <http://www.mutt.org> (<http://www.mutt.org>) en een apart pakket `neomutt` biedt `/usr/bin/neomutt` aan.

Dit betekent dat bepaalde functionaliteit die vroeger beschikbaar was in `mutt`, dat nu niet meer is. Indien dit uw configuratie onklaar maakt, kunt u in de plaats daarvan `neomutt` installeren.

5.3.5 Toegang tot de app GNOME-Instellingen zonder muis

Zonder muis is er geen rechtstreekse manier om instellingen te wijzigen in de app GNOME-Instellingen (GNOME Settings) die beschikbaar gesteld wordt door `gnome-control-center`. Als mogelijke oplossing kunt u navigeren van de zijbalk naar de hoofdinhoud door tweemaal op de **Rechterpijltoets** te drukken. Om naar de zijbalk terug te keren, kunt u een zoekbewerking starten met `Ctrl+F`, iets intypen en dan op **Esc** drukken om de zoekbewerking af te breken. Nu kunt u gebruik maken van **Pijl omhoog** en **Pijl omlaag** om in de zijbalk te navigeren. Het is niet mogelijk om met het toetsenbord zoekresultaten te selecteren.

5.3.6 gnome-disk-utility fails to change LUKS password causing permanent data loss (buster 10.0 only)

Users of the initial buster release images should not change the LUKS password of encrypted disks with the GNOME graphical interface for disk management. The `gnome-disk-utility` package in buster had a very nasty [bug \(#928893\)](https://bugs.debian.org/928893) (<https://bugs.debian.org/928893>) when used to change the LUKS password: it deleted the old password but failed to correctly set the new one, making all data on the disk inaccessible. This has been fixed in the first point release.

5.3.7 Men heeft evolution-ews laten vallen en Postvakken In die een Exchange, Office365 of Outlook server gebruiken zullen verwijderd worden

Gebruikers die `evolution` gebruiken als e-mailprogramma en die met de plug-in `evolution-ews` verbinding maken met een server die Exchange, Office365 of Outlook gebruikt, zouden niet mogen opwaarderen naar buster zonder vooraf een reservekopie te maken van hun gegevens en een alternatieve oplossing te zoeken, vermits men `evolution-ews` laten vallen heeft omwille van [bug #926712](https://bugs.debian.org/926712) (<https://bugs.debian.org/926712>). Hun Postvakken In, kalender, contactlijsten en taken zullen verwijderd worden en niet langer toegankelijk zijn met Evolution.

The `evolution-ews` package has been reintroduced via buster-backports. Users upgrading from stretch to buster can enable buster-backports after the upgrade and then they will be able to reinstall `evolution-ews`.

5.3.8 Het installatieprogramma Calamares maakt de sleutels voor schijfencryptie niet onleesbaar

Indien u Debian installeert van live-media met het installatieprogramma Calamares (Paragraaf 2.2.13) en kiest voor de functie volledige schijf encrypteren, wordt de sleutel om de schijf te ontgrendelen opgeslagen in het `initramfs` waartoe iedereen leesttoegang heeft. Dit stelt gebruikers die toegang hebben tot het lokale bestandssysteem, in staat de private sleutel te lezen en zo later opnieuw toegang te krijgen tot het bestandssysteem.

Dit probleem kan omzeild worden door `UMASK=0077` toe te voegen aan `/etc/initramfs-tools/conf.d/initramfs-permissions` en daarna `update-initramfs -u` uit te voeren. Dit zal het `initramfs` opnieuw aanmaken en ditmaal zonder dat iedereen er leesttoegang toe heeft.

Er is een reparatie van het installatieprogramma gepland (zie [bug #931373](https://bugs.debian.org/931373)) en deze zal geüpload worden naar `debian-security`. In afwachting zouden gebruikers die encryptie op de volledige schijf toepassen, bovenstaande oplossing moeten gebruiken.

5.3.9 S3QL URL changes for Amazon S3 buckets

When using `s3ql` with Amazon S3 buckets, the configuration needs updating for a change in the URL. The new format is:

```
s3://<region>/<bucket>/<prefix>
```

5.3.10 Split in configuration for logrotate

The shipped configurations for `/var/log/btmp` and `/var/log/wtmp` have been split from the main configuration file (`/etc/logrotate.conf`) into separate standalone files (`/etc/logrotate.d/btmp` and `/etc/logrotate.d/wtmp`).

If you have modified `/etc/logrotate.conf` in this regard, make sure to re-adjust the two new files to your needs and drop any references to `(b|w)tmp` from the main file, since duplicate definitions can cause errors.

5.3.11 The rescue boot option is unusable without a root password

With the implementation of `sulogin` now used, booting with the `rescue` option always requires the root password. If one has not been set, this makes the rescue mode effectively unusable. However it is still possible to boot using the kernel parameter `init=/sbin/sulogin --force`

To configure `systemd` to do the equivalent of this whenever it boots into rescue mode (also known as single mode: see [systemd\(1\)](https://manpages.debian.org/buster//buster/systemd/systemd.1.html)), run `sudo systemctl edit rescue.service` and create a file saying just:

```
[Service]
Environment=SYSTEMD_SULOGIN_FORCE=1
```

It might also (or instead) be useful to do this for the `emergency.service` unit, which is started automatically in the case of certain errors (see [systemd.special\(7\)](https://manpages.debian.org/buster//buster/systemd/systemd.special.7.html)), or if `emergency` is added to the kernel command line (e.g. if the system can't be recovered by using the rescue mode).

For background and a discussion on the security implications see [#802211](https://bugs.debian.org//802211).

Hoofdstuk 6

Bijkomende informatie over Debian

6.1 Literatuurverwijzingen

Naast deze notities bij de release en de installatiehandleiding is bijkomende documentatie over Debian te vinden via het Debian Documentatie Project (DDP). Het doel ervan is hoogwaardige documentatie te ontwikkelen ten behoeve van gebruikers en ontwikkelaars van Debian. Deze documentatie omvat onder andere het Naslagwerk voor Debian, de Debian gids voor Nieuwe Pakketonderhouders, de Debian FAQ (Vaak Gestelde Vragen), en nog veel andere documentatie. Voor de volledige lijst van de beschikbare bronnen kunt u terecht bij de [Documentatiewebsite van Debian](https://www.debian.org/doc/) (<https://www.debian.org/doc/>) en de [Wikiwebsite van Debian](https://wiki.debian.org/) (<https://wiki.debian.org/>).

Documentatie over individuele pakketten wordt geïnstalleerd in `/usr/share/doc/pakket`. Daarin kunt u copyrightinformatie, Debian-specifieke informatie en eventueel documentatie van de oorspronkelijke ontwikkelaars van de software vinden.

6.2 Hulp vinden

Gebruikers van Debian kunnen voor hulp, advies en ondersteuning terecht bij verschillende bronnen. Maar aan die stap moet pas gedacht worden wanneer de beschikbare documentatie geen oplossing heeft kunnen bieden. Deze paragraaf geeft een korte introductie over dergelijke bronnen die van nut kunnen zijn voor nieuwe gebruikers van Debian.

6.2.1 Mailinglijsten

De mailinglijsten die voor gebruikers van Debian het interessantst zijn, zijn “debian-user” (in het Engels) en andere lijsten met als benaming `debian-user-taal` (voor andere talen). Er is ook een lijst voor ondersteuning in het Nederlands: `debian-user-dutch`. Verdere informatie over deze lijsten en instructies om er op in te tekenen vindt u op <https://lists.debian.org/>. Ga eerst in de archieven van de mailinglijst na of uw vraag al niet eerder beantwoord werd, voordat u een bericht naar een mailinglijst stuurt. Neem ook de gebruikelijk netiquette in acht.

6.2.2 Internet Relay Chat (IRC)

Debian heeft een (Engelstalig) IRC-kanaal, gewijd aan het ondersteunen en helpen van gebruikers van Debian. Dit kanaal bevindt zich op het IRC-netwerk van OFTC. Om dit kanaal te bezoeken kunt u met uw favoriete IRC-programma verbinding maken met `irc.debian.org` en afstellen op het kanaal `#debian` (`/join #debian`).

Houdt u zich alstublieft aan de richtlijnen voor het kanaal en gedraagt u zich respectvol naar anderen toe. De richtlijnen zijn beschikbaar op de [Debian Wiki-pagina's](https://wiki.debian.org/DebianIRC) (<https://wiki.debian.org/DebianIRC>).

Verdere informatie over OFTC vindt u op de [website](http://www.oftc.net/) (<http://www.oftc.net/>).

6.3 Fouten rapporteren

We streven ernaar om van Debian een hoogwaardig besturingssysteem te maken. Dit betekent echter niet dat de geleverde pakketten volkomen foutloos zijn. In lijn met de opvattingen van Debian over een “open wijze van ontwikkelen” en als dienst aan onze gebruikers is alle informatie met betrekking tot gerapporteerde bugs beschikbaar in ons eigen bugopvolgingssysteem (BTS - Bug Tracking System). Het BTS kan bekeken worden op <https://bugs.debian.org/>.

Wanneer u een bug vindt in de distributie of in een van de softwarepakketten die er deel van uitmaken, rapporteer dit dan alstublieft zodat het in een toekomstige uitgave gecorrigeerd kan worden. Voor het rapporteren van een bug is een geldig bestaand e-mailadres vereist. We hebben deze informatie nodig om bugs goed te kunnen opvolgen en opdat ontwikkelaars contact zouden kunnen opnemen met de indiener van een bugrapport, wanneer bijkomende informatie nodig blijkt.

U kunt een bugrapport indienen met behulp van het programma **reportbug** of handmatig door middel van het sturen van een e-mail. U kunt meer lezen over het bugopvolgingssysteem en hoe dit te gebruiken door de betreffende documentatie te raadplegen (beschikbaar onder `/usr/share/doc/debian` wanneer u `doc-debian` geïnstalleerd heeft) of online op het **Bug Tracking System** (<https://bugs.debian.org/>).

6.4 Een bijdrage leveren aan Debian

U hoeft geen expert te zijn om een bijdrage te leveren aan Debian. Door het helpen van andere gebruikers met problemen op de diverse **mailinglijsten** (<https://lists.debian.org/>) voor gebruikers, levert u al een waardevolle bijdrage. Het identificeren (en ook het oplossen) van problemen die verband houden met het ontwikkelen van de distributie door te participeren op de **mailinglijsten** (<https://lists.debian.org/>) voor ontwikkelaars, is eveneens van grote waarde. Om de hoge kwaliteit van de Debian-distributie te handhaven kunt u vastgestelde **fouten rapporteren** (<https://bugs.debian.org/>) en de ontwikkelaars helpen bij het opsporen en verhelpen van deze fouten. Het hulpprogrammaatje `how-can-i-help` helpt bij het vinden van gerapporteerde problemen waarop u kunt werken. Wanneer u een goede taalbeheersing heeft, kunt u overwegen om een actieve bijdrage te leveren via het helpen schrijven van **documentatie** (<https://www.debian.org/doc/vcs>) of door het **vertalen** (<https://www.debian.org/international/>) van bestaande documentatie naar uw eigen taal.

Wanneer u meer tijd kunt besteden, kunt u eventueel het beheer opnemen van een onderdeel uit de collectie Vrije Software van Debian. Bijzonder nuttig is het adopteren van pakketten die geen beheerder meer hebben of het onderhouden van software waarvan mensen de opname in Debian aanvragen. Welke pakketten dit zijn, vindt u terug in de **Work Needing and Prospective Packages database** (<https://www.debian.org/devel/wnpp/>), de databank van pakketten waaraan werk is en van software die mogelijk aan de distributie toegevoegd kan worden. Wanneer u belang stelt in specifieke groepen, dan vindt u het wellicht leuk om bij te dragen tot een van de **subprojecten** (<https://www.debian.org/devel/#projects>) van Debian, zoals onder meer de projecten die Debian geschikt maken voor specifieke computerarchitecturen, of het project **Debian Pure Blends** (<https://wiki.debian.org/DebianPureBlends>), dat met de software uit Debian specifieke collecties samenstelt en uitgeeft, gericht op specifieke gebruikersgroepen.

Hoe dan ook, als u al op een of andere manier actief bent binnen de vrije softwaregemeenschap, als gebruiker, ontwikkelaar, schrijver of vertaler, dan draagt u reeds bij tot het bevorderen van vrije software. Daaraan meehelpen is lonend en leuk en het biedt u ook de kans om met nieuwe mensen in contact te komen, om nog te zwijgen van dat vage warme gevoel van binnen dat u ervan krijgt.

Hoofdstuk 7

Woordenlijst

ACPI

Advanced Configuration and Power Interface (geavanceerde configuratie- en energie-interface)

ALSA

Advanced Linux Sound Architecture (geavanceerde geluidsarchitectuur voor Linux)

BD

Blu-ray Disc (blu-raydisc)

cd

Compact Disc

cd-rom

Compact Disc Read Only Memory (alleen-lezen-schijfgeheugen op compact disc)

DHCP

Dynamic Host Configuration Protocol (protocol voor dynamische configuratie van computers)

DLBD

Dual Layer Blu-ray Disc (dubbellagige blu-raydisc)

DNS

Domain Name System (systeem voor domeinnamen)

dvd

Digital Versatile Disc (veelzijdige digitale disk)

GIMP

GNU Image Manipulation Program (beeldbewerkingsprogramma van GNU)

GNU

GNU's Not Unix (GNU is Unix niet)

GPG

GNU Privacy Guard (privacybeschermer van GNU)

LDAP

Lightweight Directory Access Protocol (lichtgewicht protocol voor het beheer van repertoria)

LSB

Linux Standard Base (Linux basisnormen)

LVM

Logical Volume Manager (logisch volumebeheer)

MTA

Mail Transport Agent (instantie voor postvervoer)

NBD

Network Block Device (netwerkblokapparaat)

NFS

Network File System (netwerkbestandssysteem)

NIC

Network Interface Card (netwerkkkaart)

NIS

Network Information Service (netwerkinformatiedienst)

PHP

PHP: Hypertext Preprocessor (hypertekstpreprocessor)

RAID

Redundant Array of Independent Disks (meervoudig geheel van onafhankelijke schijven)

SATA

Serial Advanced Technology Attachment (geavanceerde seriële aankoppelingstechnologie)

SSL

Secure Sockets Layer (beveiligde socketlaag)

TLS

Transport Layer Security (beveiligde transportlaag)

UEFI

Unified Extensible Firmware Interface (geüniformiseerde uitbreidbare firmware-interface)

USB

Universal Serial Bus (universele seriële bus)

UUID

Universally Unique Identifier (universele unieke naam)

WPA

Wi-Fi Protected Access (draadloos netwerk met beveiligde toegang)

Bijlage A

Het beheren van uw stretch-systeem voordat u opwaardeert

Deze appendix bevat informatie over hoe u stretch-pakketten kunt installeren of opwaarderen voordat u uw systeem opwaardeert naar buster. Dit is enkel nodig in een aantal specifieke situaties.

A.1 Uw stretch-systeem opwaarderen

In principe is er geen verschil met een eventuele andere opwaardering van stretch die u uitgevoerd heeft. Het enige verschil is dat u zich ervan dient te verzekeren dat uw apt-bronnenlijst nog steeds referenties naar stretch bevat, zoals beschreven in Paragraaf A.2.

Wanneer u uw systeem opwaardeert via een Debian spiegelserver (mirror), wordt het automatisch bijgewerkt naar de laatst uitgegeven onderversie van stretch.

A.2 Het controleren van uw bronnenlijstbestanden voor APT

Wanneer een van de regels in uw bestanden met de bronnenlijsten voor APT (zie [sources.list\(5\)](https://manpages.debian.org/buster//buster/apt/sources.list.5.html)) een verwijzing naar “stable” bevat, dan verwijst dit al effectief naar buster. Wellicht is dit niet wat u wilt, wanneer u nog niet klaar bent voor de opwaardering. Wanneer u al **apt update** uitgevoerd heeft, kunt u nog steeds zonder problemen terug door de onderstaande procedure te volgen.

Wanneer u ook al pakketten van buster heeft geïnstalleerd dan heeft het waarschijnlijk weinig nut meer om nog pakketten van stretch te installeren. In dat geval moet u voor uzelf beslissen of u verder wilt gaan of niet. Het is mogelijk om terug te gaan naar eerdere versies van pakketten, maar dat komt hier niet aan bod.

Open als systeembeheerder (root) met uw favoriete teksteditor het betreffende bestand met de bronnenlijst voor APT (zoals `/etc/apt/sources.list`) en controleer alle regels die beginnen met `deb http:`, `deb https:`, `deb tor+http:`, `deb tor+https:`, `URIs: http:`, `URIs: https:`, `URIs: tor+http:` of `URIs: tor+https:` om na te gaan of ze een verwijzing naar “stable” bevatten. Indien u zulke regels aantreft, verander dan de term `stable` in `stretch`.

Wanneer u eventueel regels heeft die beginnen met `deb file:` of `URIs: file:`, dan dient u zelf te controleren of de aangegeven locatie een archief betreft van stretch of een archief van buster.

BELANGRIJK

Verander geen regels die met `deb cdrom:` of `URIs: cdrom:` beginnen. Wanneer u dit wel doet wordt deze regel ongeldig en moet u het commando **apt-cdrom** nogmaals uitvoeren. Er is geen reden voor paniek wanneer een pakketbronregel van het type `cdrom:` verwijst naar “unstable”. Hoewel dit verwarrend kan zijn, is dit normaal.

Wanneer u veranderingen hebt gemaakt, dient u het bestand te bewaren en het volgende commando uit te voeren

```
# apt update
```

om de lijst met pakketten te verversen.

A.3 Verouderde configuratiebestanden verwijderen

Vooraleer u uw systeem gaat opwaarderen naar buster, is het aangeraden om oude configuratiebestanden (zoals `*.dpkg-{new,old}`-bestanden onder `/etc`) van het systeem te verwijderen.

A.4 Waardeer oude taalinstellingen op naar UTF-8

Reeds lange tijd wordt het gebruik van een verouderde niet-UTF-8 systeemtaal niet meer ondersteund door desktops en andere belangrijke software. Dergelijke systeemtaalen zouden opgewaardeerd moeten worden door **dpkg-reconfigure locales** uit te voeren en een UTF-8 taaldefinitie als standaard te selecteren. U zou er ook moeten voor zorgen dat gebruikers in hun omgeving niet de standaard taaldefinitie vervangen door een verouderde systeemtaal.

Bijlage B

Mensen die een bijdrage hebben geleverd aan de notities bij de release

Veel mensen hebben geholpen met de notities bij de release waaronder, maar niet alleen,

Adam D. Barratt, Adam Di Carlo, Andreas Barth, Andrei Popescu, Anne Bezemer, Bob Hilliard, Charles Plessy, Christian Perrier, Christoph Berg, Daniel Baumann, David Prévot, Eddy Petrișor, Emmanuel Kasper, Esko Arajärvi, Frans Pop, Giovanni Rapagnani, Gordon Farquharson, Hideki Yamane, Holger Wansing, Javier Fernández-Sanguino Peña, Jens Seidel, Jonas Meurer, Jonathan Nieder, Joost van Baalilić, Josip Rodin, Julien Cristau, Justin B Rye, LaMont Jones, Luk Claes, Martin Michlmayr, Michael Biebl, Moritz Mühlhoff, Niels Thykier, Noah Meyerhans, Noritada Kobayashi, Osamu Aoki, Paul Gevers, Peter Green, Rob Bradford, Samuel Thibault, Simon Bienlein, Simon Paillard, Stefan Fritsch, Steve Langasek, Steve McIntyre, Tobias Scherer, victory, Vincent McIntyre, en W. Martin Borgert.

Dit document is naar vele talen vertaald. Veel dank aan de vertalers!

De volgende personen droegen bij tot de Nederlandse vertaling: Remco Rijnders, Eric Spreen, Jeroen Schot, Vincent Zweije, Frans Spiesschaert.

Index

A

Apache, 4

B

BIND, 4

C

Calligra, 3

Cryptsetup, 4

D

DocBook XML, 2

Dovecot, 4

E

Evolution, 4

Exim, 4

G

GCC, 4

GIMP, 4

GNOME, 3

GNUCash, 3

GnuPG, 4

I

Inkscape, 4

K

KDE, 3

L

LibreOffice, 3

LXDE, 3

LXQt, 3

M

MariaDB, 4

MATE, 3

N

Nginx, 4

O

OpenJDK, 4

OpenSSH, 4

P

packages

 apparmor, 5

 apparmor-profiles-extra, 5

 apt, 2, 17

 apt-listchanges, 21

 aptitude, 14, 20, 25

 cryptsetup, 6

 cups, 7

 cups-browsed, 7

 cups-filters, 6

 dbletexp, 2

 debian-goodies, 20

 debian-kernel-handbook, 24

 debian-security-support, 32

 dkim-milter-python, 31

 dkimpy-milter, 31

 doc-debian, 36

 docbook-xsl, 2

 dpkg, 2

 ecryptfs-utils, 30

 evince, 5

 evolution, 33

 evolution-ews, 33, 34

 fcitx, 30

 gnome-control-center, 33

 gnome-disk-utility, 33

 grub-efi-amd64-signed, 4

 grub-efi-ia32-signed, 4

 haveged, 28

 how-can-i-help, 36

 icinga, 31

 icinga2, 31

 icinga2-classicui, 31

 icingaweb2, 31

 ifupdown, 28

 initramfs-tools, 12, 23

 ipsec-tools, 30

 iptables, 5

 keepass2, 30

 libc6, 32

 libreswan, 30

 libwebkit2gtk-*, 30

 liferea, 30

 linux-image-*, 23

 linux-image-amd64, 24

 linux-source, 24

 localepurge, 20

 locales, 33

 locales-all, 33

 mailman, 31

 mailman3, 31

 mailman3-full, 31

 manpages-de, 5

 mcelog, 30

 mutt, 5, 33

 neomutt, 33

 phpmyadmin, 30

 popularity-contest, 20

 pyspf-milter, 31

 python-2.7, 31

 raccoon, 30

 rasdaemon, 30

 release-notes, 1

 revelation, 30

 rpcbind, 27

 s3ql, 34

 shim-signed, 4

spf-milter-python, 31
sshd, 27
ssmtp, 30
synaptic, 14, 30
systemd, 5, 28, 29
tinc, 13
udev, 23, 28
unattended-upgrades, 5
upgrade-reports, 1
usrmerge, 7
util-linux, 5
webkit2gtk, 30
xmlroff, 2
xsltproc, 2
ypbind, 27
zenity, 30

Perl, 4

PHP, 4

Postfix, 4

PostgreSQL, 4

X

Xfce, 3